

Sis retrats de cèrcol LAPERITIV

Vetaci la primera tanda de retrats d'infantesa. Es un espécimen de la col·lecció que penso projectar en la pantalla en forma de *Trenta minuts de llanterna màgica*, i més tard aplegar en un llibre on em proposo co-

Prats

mentar aquests deliciosos documents amb tota l'atenció que es mereixen.

No negaré una certa emoció — que a mi em despertem les coses aparentment puerils, — en presentar aquestes velles fotografies des de les pàgines d'aquest setmanari. És una cosa tan explicable, que fa innecessària tota digressió ulterior.

Es tracta, com tothom pot veure automàticament, de 60 retrats de cèrcol, 60, seleccionats entre una sèrie que ofereixen aquesta particularitat.

Per tal de donar a la primera presentació una unitat dins la varietat, s'ha fet la tria d'uns quants infants retratats en diferents èpoques, que més tard s'han significat en activitats ben diverses, tots ells sota el signe del cèrcol, que hom veurà al capdavant que els agermana i emparenta d'una manera estreta.

Per si la semblança fisonòmica entre l'infant boirós que s'ofereix a la curiositat del públic com un mirall llargament esguardat, boirós i imprecís com tot el que hom mira amb els ulls de la memòria, i l'home precís i situat en el primer pla del record d'avui, deixés un marge massa ample al dubte o l'exploració àrdua, direm que hi ha i capeller, Prats; i poeta, López-Picó; i músic, Gerhard; i literat, Díaz-Plaia; i arquitecte, Illescas; i esportiu, Samitier.

Aquests retrats de cèrcol, malgrat el cèrcol que d'antuvi sembla una joguina creada per fabricar dinamisme infantil i estimular curses de persecució més o menys il·lusionàries, però sempre frenètiques, entre les cames dels ciutadans pacífics de certa edat, forneixen els retrats infantils més estàtics que coneixem.

Hom s'adona tot seguit que el cèrcol, en lloc d'enriquetar de llum vital les fesomies, empresona materialment l'infant retratat i li xucla la vida a poc a poc, comportant-se com una veritable campana pneumàtica, i li limita més i més les possibilitats d'expressió, i li lleva tota iniciativa de moviment. Això els fotògrafs ho tenen apamat des de ja fa una colla d'anys, i sempre hi han especulat una mica.

La faç dels infants en els retrats de cèrcol s'esgrogueix més de pressa que en els retrats de bressol, o de primera dent — en el qual apareix un segon personatge feréstec i hipotòmic que alguns elements ben intencionats de la societat humana anomenen «didà». Fins en els retrats de primera comunió hi ha més dinamisme, tot i obtenir-se la fotografia entre glassess blanques, místiques i aquietadores...

Si comparem dos retrats d'infantesa, un amb cèrcol i l'altre sense, a part de la grogor que cada any s'acumula sobre la pell finíssima de la fotografia i que ve a ésser la suma sensible de les grogors epidèrmiques de cada dia de tardor d'esperit que el

planta-brollador que fabrica inlassablement cintes verdes vegetals i que avui, tractada amb una mica de malícia i clavant-li de tant en tant alguna agulla de cosir, esdevindria un cactus original.

Vegeu-lo encongit, completament empresonat pel cèrcol imantat que li fa tremolar imperceptiblement la mà petita i blanca...

Si almenys el cèrcol el posés del tot i ell pogués fixar-hi els peus i encabir-se del tot dintre...

Llavors tindríem objectivament el veritable Prats d'aquell temps: un ocell que de tan tímid ni gosa gronxar-se dins el cèrcol que penja de les gables de filferro daurades on les famílies de certa categoria social empresonen els ocells.

López-Picó apareix en el retrat vestit amb una de les marineres més delicioses que coneixem. Una mariner de *arayadillo* ampli d'uniforme de soldat espanyol de l'època catastròfica de l'espardenya africana. Matrodonna (fotògraf ben intencionat) aconseguí un resultat satisfactori en retratar-lo davant una falsa balconada de cartó-pedra a l'edat de cinc anys.

A remarcar la preocupació de l'infant que amb una placa blanca de mareig en cada galta deixa d'esguardar esmaperdut un cèrcol de fantasia bicolor que ell no ha pogut classificar entre els cèrcols blancs ornats amb cinta negra ni entre els cèrcols negres ornats amb cinta blanca.

Realment es tracta d'una ratlla que costa molt d'entendre i capaç de fer rodar el cap als de l'ofici.

Hi ha moments en què sembla que el petit López-Picó vol deslliurar-se del cèrcol màgic i intentar un avenç del peu esquerre, i fins hom diria que obrirà els llavis i per tal de donar-se aire dirà: «Hop!...»

...Però no. Encara no és hora...

Robert Gerhard és el marineret de la cançó popular, navegant damunt les diminutes onades de la mar arrissada d'una cadira de boga.

La cartolina porta a la part posterior la signatura de W. Polak, un fotògraf escamat, que tot i dir-se Polak té por d'èsser

Gerhard

confós amb un rival barceloní (potser un Trujols), que té la galeria a la vora. Al peu del retrat fixa un avís: «No equivocar-se com el del lado».

Gerhard té un cèrcol menut entre 'es mans.

Aquest cèrcol podria ésser l'expressió gràfica del sistema de dotze sons, que és a la base de la nova tècnica de Schönberg, com una melodia mare que es mossega la cua.

Exemple:

Gerhard té un cèrcol menut entre les mans. Un cèrcol de *jongleur*, diríem, i són aquests cèrcols els que la gent de circ aprofita per fer-hi passar per dintre tots els gossets d'aigües de bona fe que cauen a les seves mans...

Potser això li dona un petit aire de clown. Això, i la forma del pantaló, i fins el coll arbitrari.

Acompanya a Robert Gerhard el seu germà Carles, que no gosa mirar el precipici que s'obre als seus peus, immobilitzant-lo.

Fotògraf cruel!, aquest explícit i desconfiat Polak, que no vacilla a afegir una preocupació més al petit acompanyant, tot i veure que ja té prou coses al cap per l'edat que té, com els meus lectors amb una sensibilitat força més afina que l'artista podran constatar plens de pietat per l'infant.

Som al n.º 4. Guillem Díaz-Plaia. És el tipus de l'infant ufanós. D'aquests infants, quan hom els interroga, espera oír: «Deu anys, per servir-lo», tot això amb una veu primeta i trencadissa... I res d'això... són d'aquells que acullen la vostra curiositat fent el desentès i de sobte amb una veu de cul de cafè desapareixen: «Què n'ha de fer vostè? Tinc cinc anys i prou!»

I les mares tot és desesperar-se i tractar de lubricar l'escena i animar la cara del noi i confegir paraules de sorpresa — amb aparença de sorpresa — davant un fet que es

repeteix cada dia: «Ai, nen! Quina veu fas avui!», i dirigint-se a l'espectador: «Això és el gramòfon, cregui'm; d'ençà que el tenim, fa aquesta mena de veu...»

Díaz Plaia va abillat amb un complet de

Díaz Plaia

llana. Som a aquella època que tots recordem del jersei de punt escolar. Act apareixen els pantalons fent-hi joc.

A Guillem, tot i els seus pocs anys — hi ha la pal·lidesa del cèrcol inevitable, és clar! — se'l veu ferm i massís, apte per a les lluites de la vida.

Es el temps també que les mares creien que els infants es refredaven pels genolls i tenien una cura especial a amagar-los bé sota un bon gruix de roba, i fins doblar el blindatge amb uns repels antipàtics que a mesura que l'infant creixia esdevien més tubulars...

També constituïen una innegable protecció pels genolls en les caigudes freqüents. Venien a ésser uns pneumàtics de roba sobre les llantes sempre en contacte íntim amb el fang i les pedres més esmolades.

La fotografia que presentem de G. D. P. és retallada probablement pel mateix interessat d'una gran fotografia familiar. El seu autor m'és desconegut fins avui.

Encara es veu un tamboret amb borles brodades amb fils metàl·lics, d'aquelles que es veuen en les fotografies de teràpia musical en pols... S'endevina sense esforç que la fusta del seient és daurada amb purpurina.

La posició de les mans de l'infant sobre el cèrcol és més de timoner expert d'un vaixell important que no pas d'infant desorientat que no sap ben bé per quins mars navega...

Illescas, entremaliat, bru i de faccions molt fines, mostra un plec enfumeta a la boca.

Amb un serrell com un toldo de lona a mig baix, és retratat finalment pel benemèrit senyor Mariné, el benemèrit i pacient senyor Mariné que tots hem tractat una mica.

Jo imagino que el bon senyor volia obtenir amb la fotografia del petit Illescas un dels seus retrats clàssics: un mariner ben Mariné, amb les mans enguantades, l'una reposant sobre l'altra d'una manera apacible, i en aquest cas les mans tranquilles i poc expressives havien de relacionar-se amb un lleu somriure d'aquells que s'obtenen a base d'un: «Veiam, maco, riu una mica, una mica, mica, mica... Veus, ara sortirà un ocelllet d'aquí dins de la caps!»

Però el futur arquitecte, rebec i amb cara de prunes agres, no s'enriolava per més facècies que fes el senyor Mariné.

Prou li feia el be, i el gall, i fins el lleó marxant de quatre grapes sobre la catifa, i xiulava empassant-se el vent i feia gargarismes còmics de fantasia, però res. Absolutament res. Illescas no cedia...

Illescas

Després va venir el cèrcol aquietador, l'hipnòtic que mai no falla. Encara no n'hi havia prou. Calgué despenjar una pilota que el fotògraf tenia lligada al sostre com una bufeta de llard, i posar-hi en l'altra mà.

Quan Illescas veié que el pobre senyor Mariné, congestionat i amb el front ple de suor freda, es rendia, prengué una actitud

despectiva i es deixà impressionar únicament per la placa, amb aquest plec enfumeta que agafen les boques diminutes dels petits davant les febleses dels grans...

Dins una nebulosa triangular apareix Josep Samitier. Encongit. Tímid.

Hi ha les fulles de kèntia inevitables al costat del divan que l'objectiu de la màquina fotogràfica ha anat fent-se seu a còpia de fer-li l'ullet amb més o menys malícia.

Samitier, amb unes diminutes ales d'àngel novell plenes de borrisol, dona a J. E. Puig (autor del retrat i soci de mèrit de 27 societats residents a Barcelona) la inquietud de no saber amb precisió si finalment es veurà obligat a enfocar el sostre a tall de servent de metralladora contra els avions per tal d'obtenir la fotografia. El petit Samitier, tímid i tot, dona la impressió que pot arrencar el vol d'un moment a l'altre...

El gran cèrcol de Samitier, tan gran que no el pot contenir la postal, cèrcol desproporcionat per ell, dilatadíssim, no seria una manera de representar allegòricament el gran públic, el gran cercle de públic, que més tard havia d'encerclar les seves formidables actuacions esportives?

Josep Samitier, amb la cènxa lluenta i una mica greixosa d'haver-se emmirallat en les llunes bisellades i llefiscoses dels fotògrafs que retraten infants — llefiscoses de les llengües infantils que llepen els miralls perquè hi troben gust de «plata» —, amaga el ble de cabells que un dia havia d'immortalitzar el meu amic Castanyes. L'amaga potser a la manera dels cargols bovers que, en presentar la proximitat d'un objecte desagradable enfonsen la banya gelatinosa dins les pregoneses misterioses que els infants i els cargols porten a dintre...

Mot de la fin: La grogor típica dels retrats d'infantesa i les joguines — fragments de tabac de les cigarretes fumades clandestinament — fan que en posar uns quants

Samitier

exemplars en una taula, tinguem la il·lusió de trobar-nos enfront del teclat d'un piano antic. Hom no gosa posar-hi les mans damunt pressentint la nota desafinada i inoïda...

CARLES SINDREU I PONS

Dies 4 a 11 de juny
FIRA DEL DIBUIX
Jardins Soler i Rovirosa
(Corts, entre Passeig de Gràcia i Rambla Catalunya)

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Lectura apassionant. — Expliquen que quan Victor Hugo va engegar al carrer l'edició d'*Els Miserables*, a les llibreries, dos dies abans de posar-se el llibre a la venda, la gent ja feia cua. A París l'aparició d'aquella obra va marcar un destarotament general de la vida. Es varen suspendre casaments perquè els sastres no tenien la roba llesta; s'estaven amb l'agulla enfilada, incapaces de donar un punt, amb l'exemplar d'*Els Miserables* encastat al nas. I el que feien els sastres ho feia tothom. A les oficines varen decidir plegar perquè no contestava ningú, ni ningú no pensava en res que no fos la novel·la de Victor Hugo. Es citen casos de persones apassionades, abassegades, anorreades i esparverades per les lectures de determinades obres. Conten que una vegada a Koenigsberg el famós Kant va deixar d'anar a classe i de fer els seus deures perquè era un home metòdic, puntual i complidor fins a l'extrem; rebentaren la porta de casa seva perquè no responia ningú, i el trobaven embolicat en un matalàs, llegint les *Confessions* de Rousseau.

Tots recordem, sobretot de l'època de l'adolescència, la fascinació i la passió especials produïdes per les lectures. Allò de deixar el berenar i fins el dinar pel vici de tenir els ulls clavats en un llibre.

Ara en el nostre país hi ha molts pocs llibres que apassionin, la gent més aviat es llença a devorar els diaris. Són moltes les senyores que es queixen perquè el marit, en arribar a casa, en lloc de menjar la sopa amb una relativa decència, estén el diari damunt les tovalles i es va ficant les cul·lerades a la boca d'esma, no aixeca el cap del paper, es taca la corbata i no és bo per dir cap fínesa a la família. El soroll de cul·lerades de sopa, combinat amb soroll sec i cadavèric del paper dels diaris, juntament amb la pudor de la tinta, confesso que són coses que a mi m'ofenen personalment, i em faig càrrec que siguin causa de divorci.

D'encà que tenim República, ha rebrotat la passió per la lectura periòdica, però com que es publiquen tantes coses, la gent comença a anar una mica cansadeta, i ja som molts que esperem que ens expliquin el que porten els diaris per mandra que tenim de llegir-los.

La discussió de l'Estatut, aquests darrers dies ens ha fet comprar *La Vanguardia* moltes matinals pel gust de llegir els textos taquigràfics; hem comprat i hem llegit sense anar massa adalats, sense apassionaments; ha estat una cosa tolerable; però l'altre dia, amb el discurs del senyor Azàña, es va produir un fet que em penso — almenys del meu record — que no s'havia produït mai a Barcelona.

La Vanguardia, per poder publicar el discurs sencer, va retardar bastant l'hora de la sortida. Moltes persones que es morien de son, havien enviat aquells cafès que no tanquen mai i acabaven tots els sandvitxos i tot el cafè amb llet esperant la sortida del diari. A les Rambles no s'hi cabia. Hi havia senyors respectables que no retenen mai a aquella hora, arrapats als fanals i fent uns badalls terribles. Les cases públiques engegaren tot el personal al carrer, perquè no es podien aguantar més i volien saber el que havia dit el president del Consell. Quan començaren a cridar *La Vanguardia* per la Rambla, els venedors semblaven negres que haguessin violat una senyoreta blanca; el públic feia l'efecte que els anés a linxar.

Sembla que a les nou del matí s'havien venut dues centes mil *Vanguardies*; a l'hora de dinar ja no n'hi havia cap per vendre. La passió del públic de Barcelona era comparable a la del públic de París davant l'aparició d'*Els Miserables*. És clar que la lectura no resultava tan llarga, però Déu n'hi ho.

Una senyoreta coneguda meva es va trobar amb el següent: sortí a les onze de casa seva i se n'anà a una parada de taxis; cap volgué servir-la, tots li deien el mateix: «Dispenzi, però estic llegint el discurs de l'Azaña». Arribà un moment que el trànsit de taxis estava gairebé aturat. Els conductors de tramvies es clavaven *La Vanguardia* davant dels ulls i no veïen la via; si no passaren desgràcies és perquè l'Azaña és un senyor que tot li surt bé. Sembla mentida l'èxit popular que tingué aquest discurs; en moltes cases, a l'hora de dinar, el més calent era a l'aiguera, perquè tot el servei estava entre els Reis Catòlics i el pacte de San Sebastià.

Però el discurs era llarguíssim, la gent perdia l'alè; al vespre jo vaig interrogar moltes persones que encara no l'havien llegit tot, i s'ho esperaven per després de sopar. Efectivament, els cinemes i els teatres varen fer un mal negoci, perquè tothom es quedà a casa llegint la lectura.

Jo confesso que aquesta passió pels discurs de l'Azaña és de les coses que m'han fet més bona espina d'un quant temps ençà. És evident que rares vegades en unes Corts espanyoles, i rares vegades és exagerat, es podria dir mai en unes Corts espanyoles, s'havia pronunciat un discurs de tanta transcendència i tant d'interès per tots nosaltres. A més a més d'ésser un parlament magnífic, cada paraula ens afecta d'una manera vivíssima; és evident també que la gent del nostre país orla tota la transcendència d'aquest discurs, i tradit el seu instint en una passió mai vista. Mai ens quantes planes de lletra impresa no foren tan esperades, tan sollicitades i tan devorades com *La Vanguardia* del dissabte.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Les malalties i llur convallescència

Les malalties deixen darrera seu debilitat i anèmia, l'organisme ha esmerçat totes les seves reserves a vèncer la malaltia i el cos queda mancat de defensa.

Si no s'ajuda l'organisme, la convallescència és llarga i penosa; per això els metges recomanen el FOSFO-GLICO-KOLA DOMENECH, que produeix una tan ràpida tonificació, que es nota abans d'acabar el primer flascó. Aquest producte es ven en totes les farmàcies.

L'ESTATUT AL PARLAMENT

L'arbitratge d'Azaña

El discurs pronunciat per Manuel Azaña en la sessió del 27 de maig de 1932 té totes les característiques i la importància decisiva d'un arbitratge polític. Convé que a Catalunya ens adonem de la seva transcendència i de les circumstàncies que l'han determinat. Convé sobretot de discernir que si aquest arbitratge és en gran part satisfactori per a Catalunya, ho devem, en primer terme, a la necessitat liberal que s'imposa als governants de la República de respectar les realitats polítiques del país.

La sort de la República i de Catalunya—sempre intervé un factor sort—ha estat de tenir al cap del Govern l'home de més capacitat política del país, i per tant el més sensible a les seves realitats.

Seria injust d'ometre que l'arbitratge d'Azaña ha estat facilitat per l'actitud de Lerroux i per l'acord de la minoria socialista d'adaptar el seu criteri al del Govern.

A partir d'aquest moment les possibilitats de l'Estatut depenien de Manuel Azaña, i és per això que la seva intervenció equivalia a un arbitratge.

Després del discurs de Lerroux i de l'acord de la minoria socialista, era molt difícil que cap intervenció parlamentària modificués la situació. En aquestes circumstàncies es presentava que els discursos de la sessió parlamentària del dijous desvetllarien poc interès. Només Ossorio y Gallardo, amb el seu bon estil parlamentari i les seves qualitats d'orador disert, aconseguí fer-se escoltar i aplaudir. En la sessió de divendres, després d'un discurs banal de Royo Villanova i de l'adhesió incondicional d'Aguirre a l'Estatut en nom de la minoria basca, Sánchez Román, adonant-se que la disposició del Parlament era desfavorable a la seva tesi, va intentar inútilment una reacció desesperada que delatava la seva emoció i la seva contrarietat.

El mèrit de Manuel Azaña ha estat de crear aquesta situació sense altra influència que la del seu ascendent moral i la de la confiança que ha sabut inspirar a la Cambra. El mèrit de Lluís Companys i de la representació catalana ha estat de contribuir a crear i mantenir aquesta situació potser a costa de sacrificis que justifica i aconsella la necessitat de reduir l'oposició a l'Estatut a un residu parlamentari sense cohesió ni influència com el que constitueixen, gairebé sols, Unamuno, Ortega y Gasset, Sánchez Román, Maura, Melquíades Álvarez i Royo Villanova.

L'efecte del discurs de Manuel Azaña damunt d'aquest grup parlamentari ha estat aclaparador. Descabellava magistralment Azaña el seu discurs amb encerts insuperables d'expressió i de tacte. Havia exposat el criteri del Govern en matèria d'hisenda i ordre públic i en explicar la conveniència de compaginar les atribucions de la Generalitat en matèria social amb les facultats d'inspecció de l'Estat va simplificar la qüestió fins a considerar-la com una qüestió d'enginy, de recursos d'administració. Aleshores creu notar que les seves paraules provoquen un somriure de Maura i en un incís li adreça aquests mots: «Sólo com decir ingenio ya se sonrie el señor Maura.» I Maura respon: «Yo no me sonrío. Estoy mucho más serio de lo que su Señoría se imagina, porque estoy aterrado.»

Les paraules de Miguel Maura, millor que cap comentari, demostren que l'arbitratge d'Azaña és en general acceptable per a Catalunya.

Vol dir això que no hi ha al·luc. punt en el discurs del senyor Azaña susceptible d'inspirar-nos inquietuds? Fins passant per alt les modificacions a l'article segon: «El Poder dimana... etc.», i les que proposa en suprimir la ciutadania catalana, incompatibles, segons Azaña, amb la Constitució, hi ha en el seu discurs algunes esmenes, alguns retocs, algunes interpretacions, l'efecte dels quals pot esdevenir perillós perquè llur abast depèn, precisament, d'un petit «coup de pouce» en precisar-lo o del criteri discrecional dels governants de l'hora.

La perspectiva que la implantació de l'Estatut reclama un període transitori llarg potser és massa indefinida i imprecisa perquè no suggereixi la conveniència de cercar-hi un límit.

Els termes en què Azaña planteja la qüestió de les hisendes regionals semblen tècnicament encertats i moralment justos. La seva fórmula flexible s'inspira en el propòsit lloable que els recursos de les regions autònomes puguin graduar-se segons les necessitats variables de la regió i les possibilitats variables de l'Estat. El principi, repetim, és just i equitatiu, però sense la garantia d'un mínim suficient, les xifres del qual no caldria precisar però que podria calcular-se d'una manera proporcional, la viabilitat del règim autònom, en el punt

Manuel Azaña

més delicat, dependria sempre del criteri dominant al ministeri d'Hisenda, i de fet podria anul·lar-se l'autonomia d'una regió per simple estrangulació econòmica.

En matèria d'ordre públic, Azaña admet la possibilitat d'un òrgan d'enllaç, per tal d'evitar la duplictat de serveis, la missió del qual es limitaria a determinar en quins punts es connecta la competència de la regió autònoma amb la de l'Estat. Declara Azaña que no es tracta de sotmetre la regió autònoma a la fiscalització d'un Pedro Rocio de Tirteafuera. Admetent les raons de mecànica política que adueix Azaña i la rectitud indiscutible de la seva intenció, hem de reconèixer, no per a esquivar-la rodonament, sinó per a estudiar-la amb voluntat intel·ligent i resultats satisfactoris, la dificultat d'una fórmula acceptable.

Azaña enfoca la qüestió de l'ensenyament a Catalunya amb gran elevació i un coneixement profund de la sensibilitat catalana. Quan ha advocat per la Universitat única bilingüe i ha afirmat que aquesta dependria de la Generalitat, ha provocat la indignació de Royo Villanova. Menys clara i en contradicció amb aquesta actitud sembla la que ha adoptat en la qüestió de l'ensenyament secundari i de les Normals. Hem entès que Azaña proposa que les escoles primàries i normals continuïn dependents del ministeri d'Instrucció pública, amb l'obligació per part de la Generalitat de reemborsar l'Estat de les despeses que aquest servei li ocasioni i la facultat del Govern de Catalunya d'establir pel seu compte les escoles que cregui convenients. La competència evitada a la Universitat pot produir-se així en l'ensenyament secundari. Seria més lògic d'estendre a tots els graus de l'ensenyament el mateix criteri que s'ha aplicat a l'universitari.

A part de la solució més o menys satisfactòria que en cada un d'aquests punts obtingui Catalunya, creiem que el discurs obert i cordial de Manuel Azaña i l'actitud franca del Govern de la República davant Catalunya signifiquen—i aquesta és la seva màxima transcendència—la fi d'aquell dilema sentimental que privava els catalans de col·laborar dignament i normalment a l'obra política de l'Estat espanyol.

J. O.

Madrid, 29 de maig de 1932.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Mirant a fora

Matemàtiques

Francis de Croisset, que tant divertí dimercres de la setmana passada els oients del Conferència Club, fou, durant la guerra, agregat a l'estat major de Lyautey. El mariscal li recomanà un dia:

—Sobretot, sigueu molt reservat. Si dieu res a algú, ja és un que ho sap. Aquest ho diu a un altre, i també és un que ho sap. I sabeu quants fan un i un?

—Dos, mariscal.

—No hi enteneu res; ja en onze.

Però la primera vegada que Croisset contà aquesta anècdota, no sabia que Lyautey l'havia tret, deu anys abans, de Clemenceau, en una forma diferent.

Clemenceau viatjava per Grècia. Un dia, en una escola francesa de Creta, preguntà a una noia:

—Quant fan dos i dos?

—Depèn — diu la noia seriosament.

—Com, depèn?

—St. Dos sobre dos fan quatre; dos al costat de dos, fan vint-i-dos.

—Aquesta noia — féu el Tigre, entusiasmat — és ben bé una descendent d'Ulisses!

La crisi belga

Els belgues també acaben de passar una crisi política: Renkin ha succeït a Renkin, o sigui que tot ha anat d'allò més bé.

El rei Albert ha sabut evitar les aventures, tot quedant perfectament constitucional. —Si no fos rei — ha dit un diputat de la Cambra belga —, seria primer ministre.

Sir Eric i la pesca

Malgrat totes les gestions, Sir Eric Drummond ha pres la decisió irrevocable d'abandonar les seves funcions de secretari general de la Societat de les Nacions. Pel setembre vinent, després de l'Assemblea, deixarà irremissiblement el càrrec.

Es diu que tindrà una compensació magnífica; uns parlen de l'ambaixada de París, altres del virregnat de les Índies...

Però res d'això no pot satisfer-lo: —La meua ambició — diu Sir Eric — fóra poder-me dedicar al meu esport favorit, la pesca amb canya.

La glòria de prop

Celebrant el cinquantenari de la mort de Darwin, el seu nét ha publicat unes Memòries.

«No em creia — diu Bernard Darwin — que el meu avi hagués estat un home eminent. Pel que jo podia veure, no feia gairebé res.»

I afegeix: «Si hagués tingut més unia, segurament jo hauria compartit l'opinió d'una minyona nostra, que havia servit a casa dels Thackeray. Li sabia greu que el meu avi no tingués una ocupació com Thackeray, i deia: «Si treballés, no hauria de passar tot el dia contemplant nius de formigues i coses així.»

Distància

Ulk, el setmanari satíric berlinès conta: El kronprinz troba, passant pel Kurfürstendamm, una de les seves antigues coneixences del tennis.

—I bé, Alteza Imperial, ara que us heu adherit a un partit obrer (el partit obrer nacional-socialista), caldrà que us poseu a treballar.

—Perdoneu, amic meu — respon l'hereu de Guillem II tot mirant-se les seves cuitades mans —, la meua simpatia per Hitler no arriba fins aquest extrem.

Natura morta hitleriana

Un periodista americà obté un interviu de set minuts justos del comandant d'una secció bavaresa de les forces hitlerianes. Ante-sala marcial, ornada de panòpies. Despatx austre, com escau a un soldat. A la paret, un retrat dedicat de Hitler i, sobre la taula, dintre un globus de vidre, una pedra i una flor seca.

Durant sis minuts, la conversa es descabellava sobre temes d'alta política. Però les mirades del periodista no poden separar-se dels estranys objectes de sobre la taula.

—Puc saber, comandant, què significa aquesta pedra?

El comandant senyala una cicatriu que té al front:

—Un comunista me la va tirar en una manifestació, a Múnic.

En aquest moment, els set minuts s'han exhaurit i un nazi es presenta per acompanyar l'interviuador a la porta.

—Comandant... i la flor?

—La vaig collir poc temps després sobre la seva tomba — ja dolçament el hitleria.

El diplomàtic perfecte

Czernin, el diplomàtic austríac mort no fa gaire, es retirà de la política en 1918, per culpa de Clemenceau.

Czernin havia afirmat que el Tigre havia encetat unes negociacions amb la doble monarquia. Com un diputat interpellà Clemenceau sobre aquest punt, el Tigre contestà lacònicament:

—El comte Czernin ha mentit.

La retirada de Czernin omplí de joia el baró Burian, que es repartia amb ell la feina de la política danubiana. Malgrat aquesta comunitat de treball, el comte i el baró es dedicaven frases mal intencionades i travetes de totes menes.

Al moment de l'incident amb Clemenceau, alguns diaris, més o menys amics de Burian, van dir que si els diplomàtics austríacs haguessin fet ofertes més precises a Itàlia, aquesta no s'hauria posat al costat dels aliats.

—El baró Burian—féu el comte Czernin—és un gran diplomàtic, però sempre diu una paraula menys del que caldria.

—El comte Czernin—va dir el baró Burian l'endemà de la dimissió del seu adversari—és un diplomàtic perfecte, sinó que sempre diu una paraula més del que caldria.

L'ANARQUISME ESPECTACULAR

Més confidents que no pas bombes

L'obrer sindicat que no sigui analfabet o fanàtic, en passar balanç de la jornada de diumenge haurà de reconèixer que constitueix una gran catàstrofe. Els organitzadors de «la protesta del 29» donaven per descomptat aquest fracàs i sabien de sobres que l'èxit no era possible encara que els fets haguessin tingut molta més importància.

Quan l'anarquisme arriba a fer la criatura de donar un espectacle sense cap mena de fe, es condemna fatalment al ridícul. Els barcelonins coneixem molt bé

varen estar durant els set anys de dictadura, cregueren arribada la seva hora quan l'adveniment de la República. Amb un furor inexplicable varen dedicar-se al sabotatge del règim, sense calcular que haurien fet millor organitzant sobre bases sòlides l'organització obrera. I també haurien d'haver calculat que un moviment d'agitació té possibilitats il·limitades quan la indústria es troba en un moment de prosperitat. Organitzar dotzenes de vagues importants i dedicar-se a afamar l'obrer sindicat és jugar a perdre quan la indústria passa un mo-

Una fotografia pretèrita. — Inicis d'una càrrega a la plaça de Catalunya

aquesta tàctica vella de salvar una situació difícil amb una vaga general espectacular que no té altre objecte que liquidar un període catastròfic. Quan el Sindicat actua sobre terreny ferm no fa cap vaga general: quan comença a perdre vagues generals i té por de la desmoralització, declara una vaga general amb el propòsit de provocar una repressió, desllorigar les masses sindicals i dissimular els fracassos.

La protesta del 29 tenia com a finalitat única amagar el fracàs del moviment d'Andalusia. El doctor Vallina ha dit que el moviment havia estat traït. No coneixem els traïdors, però la traïció és tan evident com el fracàs. S'han trobat centenars de bombes, tantes bombes que no és exagerat dir que forçosament, en aquest joc, hi ha més confidents que bombes. Per molt que la policia hagi millorat, és impossible, sense confidents, trobar un lot de bombes enterrades en un camp, sota una olivera.

La magnitud del moviment del camp andalús, la magnitud del complot exigia un espectacle final de gran espectacle: «la protesta del 29». I, naturalment, en qüestions tan vitals, l'espectacle, la comèdia, no poden donar cap resultat.

Pel camí que anem, els anarquistes acaban destruint l'organització obrera nascuda a Barcelona i que compta amb trenta anys d'existència. On són els tres cents mil homes sindicats que hi havia a Barcelona? On són els altres tres cents mil homes que hi havia a la resta de Catalunya? Què s'ha fet l'organització d'Andalusia? A Barcelona, la situació del Sindicat és tan misèrrima que no hi ha ni diners per mantenir l'òrgan sindical, Solidaridad Obrera. Es pot assegurar, sense por d'equivocar-se, que el sindicalisme català no ha pogut subvencionar «la protesta del 29». Qui l'ha finançat, doncs, aquest moviment? Aquesta vegada, el pobre anarquista s'ha hagut de limitar a fer el joc dels comunistes. I això, no és una traïció? Treure les castanyes del foc per als altres no havia estat mai la tàctica del sindicalisme català.

De tot en té la culpa el fanatisme anarquista. Aquests anarquistes que tan quiets

ment crític i, sobretot, quan hi ha atur forçós. Naturalment, en període de crisi, les vagues es perden perquè la capacitat de resistència del patró no és infinita, com creu el pobre anarquista que ignora totes les lleis econòmiques i que només sap l'assígnatura de l'acció directa. Si el Noi del Sucre fos viu, la tàctica desenrotllada de la dictadura ençà hauria estat molt diferent o l'haurien tornat assassinar. I és que el Noi del Sucre, encara que els fanàtics de l'anarquisme no s'ho vulguin creure, no era un primari.

Per culpa dels anarquistes, el sindicalisme passa aquesta crisi tan forta. El règim republicà és per a ells molt pitjor que la monarquia. La tàctica de les autoritats és evident: consisteix a deixar fer, a esperar que els dirigents del Sindicat el desorganitzin ells mateixos. Perdre unes quantes vagues importants és un procediment més dissolut, més destructor, que la persecució i el martiri.

Si en lloc de dedicar-se a preparar la utopia de l'anarco-sindicalisme, el Sindicat hagués preferit sortir de la clandestinitat i portar una comptabilitat exacta que permetés organitzar una caixa de resistència formidable, no s'haurien perdut les energies fent vagues impossibles i l'obrer sindicat, quan secunda una vaga, no s'hauria trobat en el dilema de morir de fam o d'esser infidel a l'organització.

Per ara no es veu la probabilitat d'un canvi de tàctica, perquè mentre la major part d'obres sindicats, encara que siguin fidels a l'organització, prefereixen fugir de responsabilitats i no van al Sindicat, els anarquistes van al Sindicat i en són els elements més actius.

M.

TINDREU REMORDIMENTS
TOT L'ANY SI NO HEU
ADQUIRIT RES A LA
FIRA DEL DIBUIX

U R S S, la República de Treballadors

Manifestants ridiculitzant la burgesia

Notes de viatge

per

J. TERRASA

EDICIONS
MIRADOR

Dintre poc, serà
publicat en llibre
aquest reportatge,
augmentat i il·lus-
trat amb gravats
inèdits

No deixeu de
comprar-lo

Una visió directa de la Rússia d'avui

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Tres films estrenats

Perquè un film satisfaci plenament no és suficient que sedueixi la vista; cal també que interessi el cor sense escandalitzar la intel·ligència. Observació banal sens dubte, però l'interessant és veure com és difícil coordinar aquestes tres coses alhora, i tots sabem per experiència com és difícil davant d'un film absurd, acomiadar l'esperit crític, per no considerar en el film sinó la seva qualitat d'espectacle visual. Aleshores no exigim sinó que les formes siguin belles i que els moviments tinguin gràcia.

Els americans saben a la perfecció assegurar als seus films una fesomia ben atractiva. Per adular la nostra vista despleguen una tàctica que no es distreu de cap detall i arriben de vegades a encisar-nos amb espectacles que la lògica més primària rebutja. No sembla sinó que fan passar les coses per un sedàs impermeable a la lletoria i a tot el que és mancat de gràcia. I per assegurar la brillantesca de l'espectacle, no els fa res mentir. Per dir la veritat del carrer i no absoldre res, cal un xic de coratge.

No serem nosaltres que ens planyerem d'aquesta tàctica convencional. El que podem exigir és que aquesta convenció no provoqui il·logismes. Que Bebe Daniels, en el darrer film de Douglas, organitzi una festa i que la concurrència sigui composta exclusivament de dones igualment altes, esveltes i plenes d'elegància, és una cosa que el realista primari podrà titllar de gratuïta, però és una cosa admirablement ben trobada. En el món, les coses estan molt més mesclades; però el cinema té el dret d'aclarir-les i conservar-ne allò que estimi convenient. Però, i aquí va el però, que un vidu que vulgui casar-se nou es dirigeixi a una agència de matrimonis i rebi per resposta una noia capaç de guanyar el concurs de bellesa més disputat, això sí que és rar. Ella, posem pel cas, és Vilma Banky o bé Helen Chandler. En el primer cas parlem d'un film ja vell, *La dona que estimem*; en el segon, d'un film que ahir encara es projectava d'estrena, *La casa de la discòrdia*.

Naturalment, a Helen Chandler li passa el que fatalment ha de passar-li: molts disgustos. I el film sembla sense sortida davant la necessitat, d'acord amb aquella altra mentida tàctica habitual, d'arranjar les coses a satisfacció de tothom. I el director no té altre remei que ofegar el vidu, que de temporals no en falten en aquell petit port pesquer on es suposa que transcorre la tragèdia. Si títol d'un film ha estat encertat, és aquest. En aquella casa, entre pare i fill hi ha més que una discòrdia, una batalla

continua, que l'arribada de la jove candidata al matrimoni per correspondència no fa sinó exacerbar. I sigui que pare i fill tenen uns bíceps de primera, com convé a gent marinera, sigui que la casa és més aviat fràgil, el cas és que, si el vell no s'ofega a temps, no queda de la casa de la discòrdia ni les frontisses per explicar-ho.

Sempre que un film s'aproxima a la vida, és a dir, que ment menys, a la vida en

Kay Francis

el seu aspecte quotidià, que després de tot és el més emocionant pels que no tenen grans inclinacions a somiar idíl·lics perfectes, s'experimenta una lleugera satisfacció. És el que passa en el petit film titulat *Compensació*. Petit film encara que duri com tots els films, però petit tanmateix per no sé què de modest i de retintut que hi ha en ell. Assumeix banal, però matissat amb observacions justes, amb una bona interpretació i un moviment lleuger.

Una bona pintura de caràcters. Cada un amb un segell ben distint. Tota una família. Una mare que no veu en el matrimoni de la noia gran més que una bona operació bancària, un pare excel·lent però sense geni. Una filla menuda que sembla poc apta al romanticisme. Hi ha quelcom d'aquella agudesa d'un King Vidor tractant un tema semblant en *La que paga el pato*. I el que és bo, res d'un to patètic, que vindria a esguerrar-ho tot; tan sols una ironia molt dissimulada.

Amb tot, el film, hem dit, és banal. Sembla com si el narrador no aconseguiés la qualitat del psicòleg. Hi ha en començar uns quants caràcters molt de debò i no obstant l'autor no sap compondre amb ells una història sòlida.

Citem, per acabar, *L'acusador de si mateix*, film de John Cromwell. Powell, advocat; Kay Francis, l'amiga d'ell. Un film amb totes les característiques dels darrers films amb Powell. Tècnica segura, sense vacil·lacions, al servei d'una història que transcorre quasi tota al Palau de Justícia. Un procés darrer d'un altre. Powell practica una mena d'esportivitat jurídica que consisteix a defensar i fer absoldre els malfactors, amb gran irritació de jutges i policies.

J. P.

Institut de Gasoteràpia

FONTANELLA, 18, 1.ER - TEL. 10351

PANORAMA

«Studios» a Barcelona

D'un quant de temps ençà, corren molts rumors sobre la instal·lació a la nostra ciutat de grans tallers de filmació.

Alguna cosa hi ha d'això, i adhuc potser més del que es diu.

De moment, servim aquesta notícia, publicada al darrer número d'una revista cinematogràfica francesa:

«Es sabia que a Barcelona hi havia *studios*? Fins són situats en aquell admirable parc de Montjuïc, on tingué lloc, l'any passat, l'Exposició Internacional.

»Moussia acaba d'arribar a Barcelona, on roda, al costat de Gina Manès i Georges Charlia, *Les ales misterioses*, film que el senyor Elias posa en escena.»

El que es diu de Greta Garbo

Aquests darrers temps han corregut més que mai tot de xafareries sobre Greta Garbo, la majoria, com sempre, obra dels agents de publicitat. Es deia si es casava amb un príncep suec, si trencava amb la Metro Goldwyn, tot el que vulguen.

El que sembla més cert és que Greta Garbo ha demanat la prolongació del seu permís de sojorn als Estats Units, i l'ha obtingut; es quedarà a Amèrica, doncs. Després, sembla que ha proposat noves condicions a l'empresa en la qual treballa. Si la Metro Goldwyn les accepta, s'hi quedarà; si no, farà proposicions a alguna altra.

Un cop expirat aquest nou contracte, diuen que Greta Garbo vol donar la volta al món, viatge que durarà un parell d'anys i en el transcurs del qual apareixerà en persona als escenaris dels països que recorrerà. Es calcula que aquest viatge pot deixar-li un parell de milions de dòlars. Després d'això, repòs i vida retirada en una caseta, a Suècia.

Què cal per fer un bon film?

Aquesta és la pregunta d'un periodista a diversos potencials del cinema americà.

Sembla que la majoria, si no la totalitat, s'han decantat a concedir el paper més important a un bon *scenario*, després ve el paper de l'autor de la lletra i, després d'aquest, el del postor en escena i dels artistes.

«Es la primera vegada que als Estats Units es dona importància als escriptors encarregats del diàleg.

A veure si ara podrem sentir diàlegs menys idiotes o infelïcs dels que fins ara s'han produït generalment.

«La Fira dels Raves»

Així ens permetem de traduir *La Foire aux Naveis*, títol d'un article d'André Levinson sobre la mala qualitat dels programes francesos. Altre tant podríem fer ací, ja que el cinema passa una mala temporada.

«On anar?, es pregunta l'aficionat impenitent. Quin film podria donar?, es demana l'empresari de la sala d'exclusives. De què podria tractar?, es diu el cronista, tan perplex com els altres dos. Els programes, desoladors, paralitzen les millors voluntats.

«...si el nivell del gust, el que es pot anomenar la cultura cinematogràfica de les masses, s'ha elevat, el de la producció ha baixat sensiblement. No es tracta pas, com en altres dominis industrials, d'una crisi de consum, sinó, al contrari, d'un enrunament de la qualitat dels productes. Mai una clientela tan sol·licita no ha estat tan mal servida.

«...Les sales ho absorbeixen tot, manques de material a projectar. Per això el públic deserta cinc dies de cada set. Seran les despeses de fabricació el que priva que les firmes facin res de bo? És dubtós que Boucher o Préjean demanin més diners per fer un film bo que un de dolent. En la nostra època de restriccions i de penitència, hom despena cosa de 800.000 francs per rodar un film i trobar-hi beneficis. Una fantasia encantadora, com *Emili i els detectius*, rodada per escolars alemanys, no haurà pas costat aquella suma. Cap despesa sumptuosa: originalitat de la invenció, vida rítmica, amor de l'ofici, tals són els mitjans emprats. Les febleses que denunciem no tenen causes econòmiques. Pèrdua intel·lectual, absència de tota ambició elevada, tals són les tares d'una producció que s'hauria pogut posar al primer lloc.»

GINA MANES
en
«La Aventurera»
amb Gabriel Gabrio

JACQUES CATELAIN

L'enfant de l'amour

Dues produccions
PATHE-NATAN
parlades en francès, de
EXCLUSIVES ALMIRA

Entorn de la crítica

Quan els meus amics del Centre Excursionista de Catalunya, en acabar el concurs de cinema amateur que havien organitzat amb tant d'èxit, em van pregar de dir alguna cosa per a l'acte de clausura, la petició, agafant-me de sorpresa i tenint una absoluta incapacitat per tot el que són mots de circumstància i de cerimonial, no se'm va acudir altra cosa que parlar de la crítica cinematogràfica. El jurat, davant dels films a

productors, per als quals aquelles no tenen altra funció que servir de vehicle a llur ideari.

Platonisme, dilettantisme! Punt de vista que no devem compartir de cap de les maneres. En l'entrellat de realitats materials i socials en mig de les quals el film es produeix, el crític ha d'esforçar-se a veure la cinta en si i per si i cercar les raons intrínseques que la justifiquen. Punt de vista

King Vidor, director d'«El Carrer»

jutjar s'havia enfrontat cada dia amb aquesta qüestió, i heus ací que tot just en començar a parlar-ne, vaig veure amb terror la complexitat del tema, complexitat, però, no tan gran com la seva importància.

El concepte de la crítica, heus ací un magnífic tema per a una monografia brillant. Una monografia que potser pel que fa al cinema no s'escriurà mai; però cada dia, una cosa o altra ens pot induir a encetar el tema, indicar-ne alguns caires. Per exemple, l'article que, si no sobre, almenys a propòsit del meu llibre sobre el cinema soviètic, Angel Ferran publicava dies enrera a *La Publicitat*.

Le moi est haïssable, escriu Pascal. Ja sé que a la fi d'aquell article hi ha una incitant provocació a la controvèrsia. Però no sóc amic de polemiques, darrera les quals és difícil no amagar, més enllà de les idees, les persones. Cal quedar bé davant del públic, i de vegades, en les polemiques, hom sembla més preocupat de qüestions d'amor propi, que no pas d'amor als altres, vull dir dels lectors. I les paraules de Pascal em desaconsellen la polèmica, encara que fins aquí, parlant en primera persona, he estat infringint el veto que oposen. Per això bruscament, en perjudici de l'ordre, salto al domini de les idees.

Hi ha un articulista que titlla una crítica de platònica. Què pot ésser una crítica platònica? Perquè, doncs, és una fallàcia? És el cas que els lectors de Plató són els únics a no saber ja el que vol dir platònic, per tal com aquest adjectiu ha conegut una fortuna en la qual el propi Plató no ha tingut vot ni veu. Suposem que platònic designa una actitud feta de desinterès i de dilettantisme, una actitud animada d'una voluntat de distància.

Davant del cinema, hi ha qui opina — i aquesta opinió és més corrent del que molts poden sospitar — que per jutjar els films, cal no desinteressar-se de la pila de factors materials i morals que els condicionen. El film no és una novel·la, ni un quadre, que es poden jutjar en abstracte. Una crítica, diuen aquests, que posa als núvols films com *Alleluia*, *Les peripècies de Skippy*, *El món contra ella*, és una crítica suïcida. Els productors només poden considerar vàlid el criteri que defineix un film bo com aquell que reporta diners.

En el terreny moral, aquest criteri afirmarà que elogiari els films russos és afavorir la causa del comunisme, puix que les excel·lències cinematogràfiques, que són el que als amics del cinema ens pot encantar d'una cinta soviètica, deixen indiferents a llurs

convencional? Potser sí, però no arbitràri. Lateral, si es vol, però no equivocat.

Precisament aquest treball d'abstracció és el que purifica la crítica; li dona independència perquè la fa objectiva. Allí on les dificultats són enormes és quan mirem endins, en lloc de mirar enfora. Considerem com és difícil eludir les preferències sentimentals, com és difícil de reconèixer les qualitats d'un film inspirat en una mentalitat racialment oposada a la nostra; en canvi, també, amb quina facilitat ens il·lusionem, projectant virtuts a obres insípides, pel sol fet de retrobar-hi alguna cosa que ens és molt cara! Per això cal desconfiar d'un apològista del cinema soviètic si li coneixeu una filiació comunista, i naturalment la recíproca serà també veritable. Quan hom té una llarga experiència de la classe de literatura que fan alguns crítics de cinema, d'aquí i de fora, ja a priori té una idea de com acolliran un film. Les preferències els traïxen. Les paraules de Pascal no em permetran entrar ara en confessions personals? Sempre el que jutja els altres s'il·lusiona creient escapar del mateix veredict. Sigui el que sigui, és incontestable que cal admirar adhuc aquells films que un no estima, i reconèixer el talent, virtut amoral, allí on sigui. Eclecticisme? Perill de caure en una crítica amorfa, sense coratge? Sempre queda el recurs de procedir amb un esperit d'aproximació, per emprar aquest adjectiu que tant estima un home com Charles du Bos, crític modèlic. Cal saber aplaudir *Albada* el mateix que *Avària*, *El món marxa* el mateix que *El lladre de Bagdad*.

Caldria també parlar del perill del localisme, que porta el crític a una indulgència humil·lant per tot el que es fa a casa. La perfecció neix de l'exigència, i no serà pel camí de la mentida que aconseguirem quelcom de bo en aquests dominis.

En fi, cal defensar els drets de la crítica, la qual pot i deu desinteressar-se de tot el que hi ha abans i després del film, atenta només a la perfecció de l'obra.

J. PALAU

UNS DINERS BEN
GASTATS HO SERAN
COMPRANT A LA
FIRA DEL DIBUIX

VESTITS DE BANY
BARNUSOS
LA MILLOR COL·LECCIÓ
ELS MILLORS PREUS
LES MILLORS LLANES

F. Vehils Vidal

32, A. Portal Angel, 34
7, Plaça Universitat, 7

VESTITS DE LLANA
BANY, A 6'75 PTES.

Un graciós concert de rialles acompanya diàriament la projecció de

EL REY
DEL TAXI

Una pel·lícula en la
qual abunda el xisto
i respira el més fi
humor parisenc
per G. MILTON

A Viena
A Berlin
A Nova York...

El vals reneix
El públic l'imposa fugint
de l'estridència del jazz

permetrà al públic escoltar el més bell enfilall de valsos de
JOHANN STRAUSS
l'ídol de tota una època

Un film tot melodia, dirigit per CONRAD WIENE, amb
GUSTAV FROELICH

Pròximament al FANTASIO

EL TEATRE

EL TEATRE A IRLANDA

Lady Augusta Gregory

Ha mort Lady Gregory. Els que coneixen la vida del teatre irlandès, la seva naixença tardana i difícil, saben la intervenció cabdal que hi ha tingut aquesta dama. El seu nom té un lloc eminent en la fundació del teatre nacional irlandès, no solament per haver contribuït a la naixença d'una escena estrictament irlandesa, sinó per l'aportació a ella de les seves obres dramàtiques. Lady Augusta Gregory i W. B. Yeats han estat els punts del teatre nacional.

Els primers esforços de Yeats, George

aquelles murmuracions no significaren res en el seu camí vers la realització de l'obra que avui li agraïm tot Irlanda.

La seva passió pel folk-lore — no oom un motiu d'investigació científica, sinó com un plaer estètic, i, com un desig (que sembla haver hereditat tot irlandès de fer alguna cosa per la vida dura dels pagesos) —, li va fer concebre el teatre que ella patrocinava com una escena on es donessin obres sobre la vida rural, que és la base de la civilització irlandesa; un teatre dedicat, sobretot,

«The Dragon», representat a l'Evanston Community Theatre

Moore i Edward Martyn per a impulsar una renaixença de la literatura irlandesa, varen tenir amb Lady Gregory un suport entusiasta i eficient. Ella, però, procurà animar en aquells tres escriptors el propòsit de fer ressorgir el teatre irlandès. En una conversa que tingueren ella i Yeats en 1898, Lady Gregory digué: «Es una llàstima que no tinguem un teatre irlandès per a representar-hi drames com els vostres. És una vergonya que els hàgim de donar a Londres. Però no podem de crear un teatre a Dublín i fem la vostra *Countess Cathleen* i *The Heather Field*, de Martyn?» Lady Gregory donà a les il·lusions del poeta la seva col·laboració real i els resultats de la seva crida per a recollir cabals destinats a un teatre irlandès varen ésser, diuen, realment meravellosos, a desgrat de les divergències polítiques que en aquell temps enverinaven Irlanda.

Pel 8 de maig de 1899 fou anunciada la primera representació del teatre literari irlandès; llavors es donaren a conèixer a Dublín aquelles dues obres que foren el tema de la conversa de Yeats i Lady Gregory. No es podia dir encara que fos un teatre irlandès pròpiament dit, però, després de tres temporades en anys successius, en les quals solament varen representar-se dues o tres obres, els treballs de Lady Gregory i els seus col·laboradors varen tenir la recompensa de veure com la Companyia del Teatre Nacional Irlandès el 2 d'abril de 1902, representant la *Deirdre*, de Russell (A. E.), i la *Kathleen ni Houlihan* (traduïda al català per Marià Manent), inaugurava, de veritat, el teatre nacional irlandès. En efecte, per primera vegada les obres eren escrites per dramaturgs irlandesos, representades per actors irlandesos i posades en escena per un director irlandès. Lady Gregory havia aconseguit de donar als somnis de Yeats i de Martyn una realitat que tenia al davant les més esperançadores perspectives.

El jove poeta, que conegué en els salons polítics i del gran món de Londres, que ella freqüentava per la posició del seu marit, Sir William Gregory, havia trobat en ella un col·laborador decisiu, i el teatre de llur país nasqué d'aquesta afortunada coneixença. «Els drames que més m'han entusiasmat i pels quals he treballat aquests darrers trenta anys — deia fa poc Lady Gregory —, són els drames en vers de Yeats.» El teatre irlandès deu, doncs, a aquest poeta (a més de la descoberta magnífica de J. M. Synge), que l'autora de *La Image* es dedicà a escriure per al teatre i s'afanyà a dotar Irlanda d'un teatre nacional.

La devoció per Yeats i l'entusiasme per un teatre irlandès creu fruit de la seva exaltada amor per la seva terra. Nasqué Lady Gregory en 1859 a Roxborough, al comtat de Galway, filla de la casa de Perse que havia donat a Irlanda i a Anglaterra diverses personalitats destacades. La família era de tradició anglesa; la seva cultura, també; les seves simpaties polítiques eren per al partit unionista. A la vora de la seva residència vivia Edward Martyn, al Tillyra Castle, i un xic més enllà, al comtat de Mayo, a Moore Hall, tenia la casa George Moore. Els historiadors fan notar que els fundadors del teatre irlandès estaven íntimament relacionats, per naixença o per llargs familiars, amb la província de Connaught, en la qual el passat viu encara en les seves pedres, en la parla i en la misèria de la seva gent. En la vella província es canten, encara, les cançons antigues, es duen els vestits tradicionals i es contenen les rondalles dels avis, amb tal vitalitat que el pas de cinc cents anys ha tingut poca influència.

Lady Gregory havia viscut la major part de la seva infantesa entre els pagesos de Galway, abandonant-se a l'encís de les cançons i les rondalles de la gent dels camps. A mesura que es feia gran, diu un dels historiadors, la seva vida esdevenia una part de la vida de la província, i els seus pensaments eren els d'aquella gent humil. Tant for l'afecte que els tenia que les seves visites sovintejaven prou perquè esperits maliciosos hi cerquessin una explicació no tan romàntica com la realitat. L'acusaren de fer prosèlits pel protestantisme en detriment de l'Església catòlica, i per bé que la campanya no tingué altra repercussió que els rumors i les murmuracions, perquè tothom coneixia Lady Gregory, quan fou arribada l'hora de lluitar pel triomf de la campanya pro-teatre irlandès, aquelles enraonies serviren per a desacreditar els seus alts propòsits. Sortosament, dona abnegada com era,

al poble. Una institució així no podia tenir vida a Londres, on no hauria estat compresa, però en canvi se li podia augurar una actuació vital a Irlanda. Amb un teatre així fóra possible d'arribar a la creació d'una escola dramàtica que revelaria al món el pensament popular d'Irlanda. Per aquesta obra, l'autora de *The Dragon* va treballar amb tot l'entusiasme.

Si bé la gran empresa de Lady Gregory ha estat aquest desvetllament teatral d'Irlanda, el món coneix el seu nom com a autora de delicioses comèdies. Fins passats els quaranta anys no es va despertar en ella la facultat d'escriure pel teatre. Començà, doncs, tard la seva carrera, com tants altres dramaturgs famosos. Abans de 1903 que estrenava a l'Irish Literary Theatre la primera obra escènica (*Twenty-five*), esmerçà els lleures a traduir les antigues llegendes irlandeses i a transformar-les en narracions noves. Les idees per a les seves comèdies acostumaven a iniciar-se en ella en forma de tragèdia, però s'esforçava a trobar-hi el costat còmic i aquest era el que explotava. «La idea d'aquesta obra — deia un dia a propòsit de *Spreading the News* — se'm va representar com una tragèdia... però era comèdia i no tragèdia que no necessitava el nostre teatre per a enquadrar les gran obres poètiques de Yeats i de Synge. Amb la meua obreta vaig deixar camí lliure a la rialla.»

Les obres dramàtiques de Lady Gregory han tingut una gran influència sobre els dramaturgs irlandesos de segon ordre, més gran que la de Synge, l'autor afortunat i abundantment esbronat de *The Playboy of the Western World*. Els temes de les peces escèniques de Lady Augusta són senzills: llur estructura, simple; el seu llenguatge no és excessivament seleccionat: per tant, eren més fàcils de copiar.

A «The Abbey Theatre» ha tingut sempre una gran popularitat com autora i les seves produccions han estat represes diverses vegades. Els crítics li deien que havia creat grans farses, és a dir, situacions humorístiques, i no, com ella creia, grans comèdies, és a dir caràcters humorístics.

A més de les seves obres originals, va traduir Molière i Goldoni, sense que aquests dos autors de fina comicitat li encomanessin llur subtilesa. Lady Gregory preferia les situacions gruixudes i els personatges accentuats. Va escriure trenta una obres originals, de les quals totes, llevat de dues, foren estrenades a l'«Abbey». La seva producció perdé qualitat en les darreres creacions. *The Image*, *The Dragon*, *Spreading the News*, *Grania*, són les més reeixides.

Per bé que aquestes comèdies hagin procurat a Lady Augusta una fama mundial ben guanyada, la seva importància nacional té una categoria superior a tota altra glòria. Més que cap dels seus quatre companys, ella pot vanar-se d'haver ofert a Irlanda el famós «The Abbey Theatre», successor de l'Irish Literary Theatre. Des dels primers dies va ésser nomenada directora amb els seus companys fundadors i pot dir-se que l'èxit nacional que han obtingut és degut, en gran part, a les seves condicions d'organitzadora, a l'habilitat amb què ha sabut menar tant la política del teatre com la selecció de les obres representades. Amb la seva mort desapareix de la direcció de l'«Abbey Theatre» de Dublín el darrer personatge del noble triumvirat fundador. Resta, ara, a mans del dramaturg Lennox Robinson, que substituï a Synge quan la seva mort l'any 1922.

Lady Gregory no havia estat una teoritzadora del teatre. Es va trobar àrbitre dels afers teatrals del seu país sense adonar-se'n. Com a conclusió de les seves converses amb Yeats, es convencé que Irlanda necessitava un teatre, i ella va donar l'impuls definitiu per a obtenir-lo. Una vegada el teatre obert, calia un repertori d'obres, i ella va escriure les comèdies que feien falta. Durant els trenta anys que ha estat al davant de «The Abbey Theatre», amb el constant contacte amb obres teatrals, amb autors i amb actors, prou que devien formular-se en el seu esperit pensaments i idees sobre tot el que constituïa el seu ambient. Tan animada, tan comunicadora, tan expansiva, Lady Augusta ha silencià, però, aquests pensaments. Si no ha deixat escrites unes memòries, que serien uns dels trossos més interessants de la història del teatre a Europa, malauradament no en sabrem mai res.

MILLAS-RAURELL

Agonia del teatre?

Una vegada, no fa gaire, vàrem fer un resum d'opinions alienes sota el títol *Agonia de la pintura*. Aquell article, que no era més que una exposició neutral, va provocar un seguit de comentaris i de conseqüències pintoresques.

Llegint diaris, hem vist d'un quant de temps ençà, que a tot arreu es parla de crisi del teatre. I no parlem de Catalunya, on aquest tema sortirà tan sovint com voldreu, i cada vegada amb més raó. Per fi, algú ha dit la paraula gruixuda, l'autor dramàtic francès Miguel Zamacois, que parla desesperat d'agonia del teatre.

I doncs, aquell parisenç, definit com un home que s'interessa per la política i va al teatre, ja no hi va? Així es veu.

Zamacois en dóna la culpa al cinema parlant. La distracció visual afalaga el gust modern pel menor esforç. El cinema parlant és la manera més fàcil, més dolça, de procurar-se plaer dramàtic i literari. No cal sotmetre l'esperit a la gimnàstica fatigosa del raonament minuciós i exigir-li l'abstracció. El cinema parlant ho dóna tot pastat.

Addueix encara altres raons — de comoditat, d'economia — que ajuden a ensorrar el teatre.

Tanmateix, ens sembla excessiu de donar al cinema parlant la culpa de la decreixença de l'afició al teatre.

D'una banda, el cinema — cinema parlant; ja no es pot parlar d'altre —, aquests darrers temps s'ha distingit per una sèrie bastant nombrosa de fracassos i d'èxits mígrats, que no han pas contribuït gens a atraure el públic. En veiem moltes de sales de cinema poc concorregudes entre setmana (i personalment són els dies que preferim d'anar-hi).

El públic va poc al teatre, però no va pas molt al cinema. Es queda potser a casa a escoltar la ràdio?

Caldria fer una enquesta molt extensa sobre l'esmerç que la gent dóna a les seves hores lliures. Perquè, amb la mà al cor, el teatre, la ràdio i el cinema proporcionen, tots tres, males estones, i encara és el cinema el que les proporciona menys dolentes.

Si això explica la major afició al cinema, no acaba d'explicar ben bé el creixent apartament del teatre que, més o menys acusat, més o menys general, es constata a tot arreu del món.

No sabem si algú dirà, també, que el teatre és un art que ha fet el seu temps, un art del qual quedaran unes quantes de les coses bones que s'han produït, però que ja no pot fer res més de bo.

Algú ho dirà — o potser ja ho ha dit i no ens en hem assabentat —, amb la indignació explicable i corresponent dels autors actuals i dels admiradors respectius de cada un d'ells.

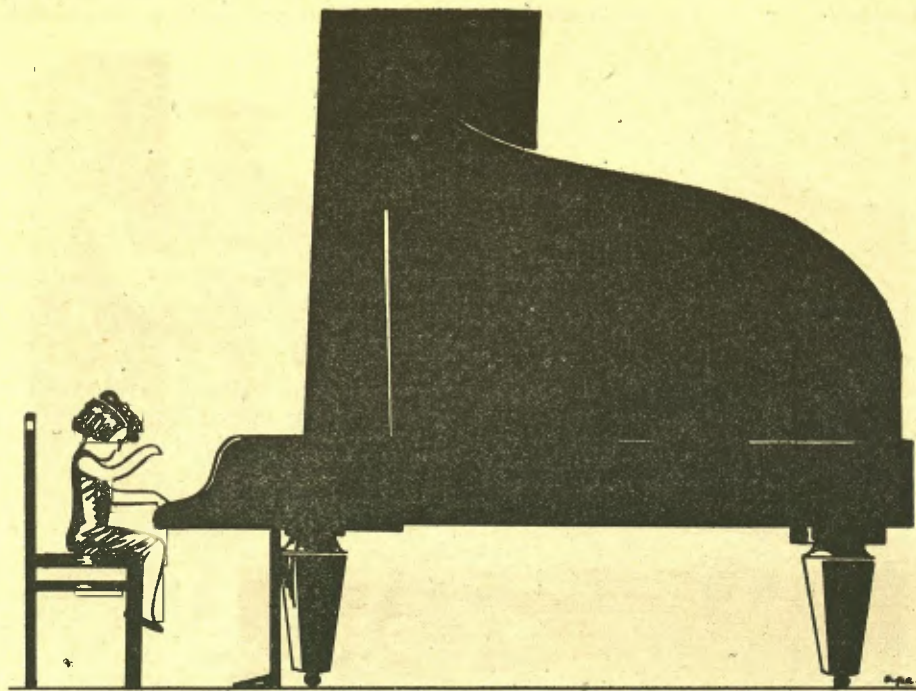
No sabem si el teatre ja no pot fer res més de bo. Però, la veritat, diguem que actualment, ací i a tot arreu, fa molt poca cosa de bo.

Z.

Els infants prodigi

Recordau els vells òmnibus parisencs, de tracció animal, aquelles enormes atronadores baluernes arrossegades per quatre colossals cavallots del Poitou, quatre bestiaesses fornides, esteroidals i monumentals com quatre hiperboles de la fúria domesticada? El *Madeleine-Bastille*, sobretot, era imponent. Amb els seus trenta o quaranta imperials atapeïts de parisencs, curulls, sobreixint de parisencs i de parisencs, trobava terrabastalladorament pel damunt dels empedrats grossos i desiguals. Al cim dels munts de passatgers tronava, més gran i

any ja teelejava així com un cos gran i com una ànima gran. Alcía no és pas un infant prodigi dels de la pila, dels que tenen la gràcia aparental, tota mecànica. No: Alcía és un infant prodigi de molta qualitat. Posseeix una entenimentació de's mestres de la música clàssica, un gust i un sentiment que no són concebibles en una nena de set anys, desproveïda de l'experiència requerida per a la interpretació dels clàssics. És per creure que Alcía ens enganya, que té setanta i no pas set anys. Els seixanta tres anys i la llargada de fi-

gros, cofat amb barret de planxa de ferro pintat al vernís i decorat amb una coqueta cinta de llautó polit, l'auriga ros i vermell. El bulevard no era prou per a l'òmnibus: li calien les voreres i les rengleres de cases a banda i banda, les quals eren aterrades cada vegada que passava el bufarut.

No sé ben bé si fou Anatole France que escriví un bell epigrama sobre l'òmnibus *Madeleine-Bastille*, epigrama que venia a dir això:

Ja s'acosta la quadriga irresistible que ho trontolla tot. Al peu de la vorera una nena (petita, petita!) aixeca el seu paraigüet al pas dels quatre monstres i aquests s'aturen de sobte perquè la nena pugui pujar a la baluerneta.

Així se'n apareix la petita, petita pianista Alicia de Larrocha davant del piano de cua, enorme i greu com un transatlàntic. Alcía no porta paraigüet per a dominar monstres, sinó unes manetes menudes, nues i desossades per acaronar titans: els clàssics de la música de cambra. Les manones d'Alcía van i vénen damunt del teclat, els braços s'hi encruen com serpetes blancorades, tan suau, tan segurament com si se les rentés en la bromera musical. Suavitat, manyaguera, netedat... i, tan dolcament evocats per l'encanteri, reneixen els perfums de Couperin, Mozart, Bach, Beethoven, Chopin... És la màgia de l'aposiició de les mans. — La paradoxa que resulta de la grandesa dels esperits evocats i de la petitesse de la mistagoga arriba a fer riure. Rieu com si ja fóssiu al cel i els àngels hi cantessin. El fet és tan sobrenatural i la manera de produir-se tan natural, que la gràcia humana que en pervé arriba a entelar la divina gràcia de l'art. — Alcía en el país de meravelles!...

Alcía té només set anys, però a quatre

gura que compta i mesura de més i que no li sabem veure els degué amagar dintre el transatlàntic vernissat a munyeca, en aquest transatlàntic on ens embarca i d'on ens desembarca la minúscula pianista; en aquest transatlàntic Alcía embarcà i desembarcà fins el mestre Turina — i al pobre encara li roda el cap.

Alcía de Larrocha és una pianista prodigi, del tremp dels germans Corma, deixebles, com ella, del mestre Marshall. (Bé! mestre: no ho oblidarem fàcilment.) Alcía és un infant prodigi de la condició d'aquell Micio que apadrinà Malats. Els infants prodigis del pianisme sembla que vagin augmentant a mida que la música mecànica va eclipsant la d'execució directa. I els pianistes madurs no per això disminueixen. Deu ésser per raó d'apoteosi: el cant del cigne del pianisme... Anys a venir, ja del tot dintre la boira de barbàrie que sembla acostar-se a passes de tzigàn, hom comentarà la nostra època com un moment de refinament, refinament malaltís de tan excessiu; els panegiristes del nou règim anarquista-libertari diran, poc més o menys, i per a escàndol i al·liconament d'aquelles xamoses promocions d'anti-intel·tuals, si les criatures de quatre anys eren aptes a interpretar Bach i si fins una que s'anomenava Alcía Nosequ podia, a set anys, desenrotllar improvisadament damunt del teclat una frase musical qualsevol que el primer vingut volgués inopinadament proposar. I tothom conclourà: Era doncs inevitable que el Terror vingüés de nou a escombrar tanta abjecció.

Els homes es miraran orgullosament al mirall, i altra vegada tornarà a semblar un prodigi l'òmnibus *Madeleine-Bastille* — i la Bastilla mateixa.

JOAN SACS

El poder de suggestió

de

JOHN BARRYMORE

en

Svengali

Film de sensacions estranyes i d'emoció inexplícables

AVANTGUARDISME? FUTURISME? ESNOBISME?

La millor creació dramàtica del formidable actor amb

MARIAN MARSH

Producció extraordinària Warner Bros dirigida per Archie Mayo

TIVOLI

el Saló dels grans èxits espectaculars

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de ronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laietana, 4 Tel. 15524 - BARCELONA

CAPITOL

La superproducció WARNER BROS dirigida per Roy del Roth

amb Anthony Rusehl, William Courtenay, Crawford Kent i Charlotte Walker

Una intrigant comèdia d'espionatge

EXCLUSIVES ALMIRA

D'aquest dissabte al de la setmana vinent, no torneu a casa sense haver passat per la

FIRA DEL DIBUIX

Ja l'heu provat..?

Es diferent de tots, perquè és elaborat amb les AIGÜES de LA GARRIGA

ANÒNIMA BLANCAFORT - La Garriga

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Passell de Gràcia, 57.- Telèfon 79681 Sessions contínues: tarda, de 4 a 9 i nit, de 10 a 12

Entrada, una pesseta

NOTICIARIS - REPORTATGES Estrena a la Península de

Les belleses de Bali

(Catifa Mágica Movietone)

Equip sonor R. C. A. Photophone

LES LLETRES

LITERATURA I FILM

Conrad i el cinema

No sabem si s'ha tractat encara, amb la deguda extensió, el tema de la influència del cinema en els diferents aspectes de la vida contemporània. De la influència que té el cinema en la vida externa de tots nosaltres, prou que se n'ha parlat. S'ha parlat molt de la influència del cinema en els costums i les modes d'ara. Profunditzant més s'han trobat afinitats entre el cinema i la literatura. Però hi ha un aspecte d'aquesta influència del cinema on l'esperit de

seu nom es féu popular per tot el món, en l'hora de la seva mort (agost de 1924). Després passà a la categoria dels escriptors consagrats; les seves obres es traduïren a moltes llengües; els crítics de tots els països les lloaren i avui ningú no en parla i els seus lectors el lleixen amb el màxim recolliment possible. A casa nostra, a desgrat dels articles que Joan Estelrich i alguns més dedicaren a Conrad, gairebé tothom el té per una mena de Mayne-Reid o

Malàsia, l'escenari habitual de les novel·les de Conrad, perd al cinema el seu encís més gran: la inquietud. En canvi, resulta molt teatral, com es pot veure en aquesta escena de la versió cinematogràfica d'«El Rescabó»

l'època que potser no s'ha remarcat prou, que és la influència que ha tingut en la manera de concebre i de pensar dels contemporanis, no sols en l'aspecte ètic o artístic, sinó en el més vulgar del mecanisme de les imatges. Tots nosaltres quan pensem fem cinema. Projectem les nostres imatges i pensaments. Som sempre espectadors de les idees pròpies i la projecció d'aquestes es fa seguint un ritme. I espontàniament fem *découpage* i empremem tots els mitjans tècnics del cinema. Una mica d'auto-observació creiem que ho confirmaria. I això és, sense dubte, el que explica la marcada influència que té el cinema en la literatura d'ara, que molts cops no és sinó un film traduït en paraules.

Paral·lelament a aquesta influència del cinema sobre la literatura apareix el fet que molt abans que el cinema arribés a aconseguir la difusió que té avui dia, hi havia escriptors que empraven als mateixos procediments tècnics que avui el cinema ha popularitzat. Es dir, que abans de l'aparició de la tècnica cinematogràfica hi havia qui emprava els mateixos procediments traduïts en paraules. No tan sols per la gran plasticitat i per la manera de compondre les escenes, sinó també per la manera especial de presentar-les, de manera que llegint-los sembla talment que assistiu a la projecció d'una cinta. El cas potser més característic de tots és el de Joseph Conrad, l'escriptor anglo-polonès.

Conrad ja és conegut dels lectors de casa nostra. De fa anys s'han traduït al català dues novel·les seves (*La follia d'Almayer* i *Un Tifó*), i algun conte. Però Conrad no ha estat mai un escriptor popular. Són comptats els seus lectors, però fidelíssims. La seva manca de popularitat és una conseqüència natural de la bona qualitat de la seva obra. Com tots els homes de lletres, el

de Salgari, potser de més categoria, però que a penes no lleixen ningú.

Això, però, no té res a veure amb la qüestió de què es tracta. Es dir, amb la relació entre Conrad i el cinema. Cal tenir en compte que Conrad començà a escriure cap a la fi de la passada centúria i que la major part de les seves obres foren escrites abans que el cinema es convertís en l'article de primera necessitat que és ara. Es a dir, que no pot parlar-se d'una influència del cinema en les novel·les de Conrad, perquè quan foren escrites el cinema no era més que teatre fotografiat. Per tant l'estil i els procediments que Conrad emprà són absolutament originals i pot considerar-se'l com un precursor dels grans directors d'ara. N'hi ha prou amb follejar qualsevol de les seves obres per a trobar traduïdes amb paraules totes les filigranes que la *camera* fa en qualsevol film actual.

El negre del «Narcissus» és una de les primeres novel·les de Conrad (desembre de 1897). Hi ha una escena digna de figurar, per la seva construcció, en una pel·lícula qualsevol. Un vaixell enlota la seva tripulació. El port—un port d'Extrem Orient—està en la foscor. Al lluny es veuen les llums de la població. La coberta del vaixell està també submergida en tenebres. Sols d'una cabina surt una llum de llum per la porta oberta. Els enlats, tot fent cua, van passant cap a la taula on se'ls inscriu, que està en un recó fosc també, passant per l'espai il·luminat. Conrad els descriu a mesura que travessen la llum de claror, i quan, per torn, es submergeixen altre cop en la fosca, descriu el següent. En conjunt, una sèrie de primers plans magnífics.

Un altre exemple: *Una avantguarda del progrés*. És un dels *Contes d'inquietud*. Els dos homes que constitueixen l'equip d'una factoria perduda en mig del Congo, es barallen. Un d'ells dispara contra l'altre, que desapareix, ferit, al tombant d'una cantonada de la casa. L'assassí el segueix, creient que l'altre l'espera per matar-lo. En trencar la cantonada, veu a l'altre extrem de la casa, sortint per fora de la paret, en la cantonada oposada, «un parell de peus amb la punta per amunt. Un parell de peus blancs amb sabatilles vermelles». La manera de presentar un mort així—fragment que dona la sensació de tot un cos, cent vegades vist en la pantalla—, bruscament i situant els personatges, i seguint-los com la *camera*, és un procediment netament cinematogràfic, de sobres conegut.

D'exemples com aquest n'és plena l'obra de Conrad. Els que lleixen o hagin llegit *La follia d'Almayer*, que està a l'abast de tots els qui no sapiguem l'anglès, en traducció catalana, podran comprovar-ho. En aquesta o en qualsevol altra de les seves obres. L'estil és sempre el mateix.

Conrad ha estat portat al cinema diverses vegades. Però aquest és un altre tema.

RAMON ESQUERRA

Albert Londres

Vint anys enrera, Albert Londres havia arribat a París, portant a la butxaca uns versos escrits a Lyon. Però la poesia no és un ofici per mantenir un home. Aviat se'l veié per les sales de redacció, amb l'aire del que fa de periodista a tall de solució, sense gran interès per la feina que havia trobat a *Le Matin*: informacions sobre el treball de les comissions parlamentàries i les càbales dels diputats.

Un dia desaparegué; es va saber que voltava per algun recó de Sèrbia. Fou un dels pocs periodistes que pogueren descriure l'atemptat de Serajevo.

Vingué la guerra. Londres era reformé. Fou corresponent a tots els fronts, donant prova sovint d'aquella indiferència davant el perill que en certs individus té alguna cosa de condició física.

L'any 1920, per exemple, mentre partidaris i adversaris del rei Constantí corrien la pólvora pels carrers d'Atenes, Londres travessava tranquil·lament els carrers, entre l'espectec dels trets. Un col·lega seu va dir-li: «No sé quant us dona el vostre diari. El meu no em paga prou car perquè em deixi foradar la pell.»

El més probable és que Londres no cobrés pas prou per deixar-se matar. Però no era pas el perill el que podia retindre-lo a casa. Bastava que en qualsevol recó de món quatre energúmens n'armessin una, perquè Londres fes la seva maleta i es posés en camí. Ja no tenia domicili. Havia venut els seus mobles i alçat el seu pis de París. Vivia en els trens, els vaixells, a l'hotel. L'únic que el lligava a França era la cassetta de Vichy on vivia sa mare i on ell sojornava una o dues setmanes entre dues expedicions.

Nòmada, una mica misantrop, li agradava treballar sol, encara que era un bon company.

De la seva tasca de repòrter, escampada pels diaris de gran tiratge, n'havia fet llibres, alguns d'ells de ressonància, que comogueren l'opinió i el Parlament. Havia visitat i descrit la xurma de la Guiana (*Au bagne*), els condemnats militars del Marroc (*Biribi*), la tracta de blanques (*Le chemin de Buenos-Aires*), els negres de les colònies africanes franceses (*Terre d'ébène*); havia anat a Venezuela a entrevistar Dieu-donné, condemnat injustament amb la banda Bennot i indultat després de quinze anys de presidi (*L'homme qui s'évada*).

Ara, venia de Xang-Hai i Xapei, d'aquella Xina en fermentació que temps enrera li havia proporcionat ja un llibre (*La Chine en folie*).

Fa algun temps, un col·lega seu, trobant-lo de casualitat a Montmartre, li deia:

—Acabaràs malament. Un dia sabdran que el vagó en què anaves ha estat esclafat en una topada, o el teu vaixell enfonsat en un temporal.

—Bah! —féu Londres—. N'hi ha tants que han donat cent vegades la volta al món i moren al seu llit!

Aquesta vegada, el seu col·lega ha tingut raó. Londres ha desaparegut en l'incendi del *Georges-Philippart*, aquest vaixell encès misteriosament davant la costa de la Somàlia italiana. Potser la seva indiferència al perill i la passió de l'ofici, volent-li fer salvar les seves quantilles de Xina o volent-li fer veure de prop el sinistre, no li deixaren temps de salvar-se. Encara no tenia cinquanta anys.

Si la majoria d'això que el llenguatge blufístic, tan corrent en la premsa, anomena «grans reportatges» tenen una qualitat efímera, són il·legibles al cap de pocs mesos d'escriure, els de Londres almenys, de frescor descriptiva, de visió directa i humana sota el pintoresc, tenen probabilitats de durar.

VOS TAMBÉ PODEU ÉSSER COL·LECCIONISTA D'ART. PASSEU PER LA FIRA DEL DIBUIX

Un reportatge de Serge

Serge és aquell dibuixant que, després de publicar un àlbum de dibuixos — *clowns, girls, cinéma* —, es revelà, amb *Vive le cirque*, com escriptor vivíssim que maneja amb gran agilitat un llenguatge humà i castís, vivent i directe, altament suggestiu. El Serge escriptor ens sembla molt superior al Serge dibuixant, autor d'uns dibuixos de línia més morta que viva, en els quals s'usa i abusa de tots els trucs pseudo-expressius de l'avantguardisme: caps torts

ningú l'atmosfera del circ. Ja ho hem dit a propòsit de *Vive le cirque*. I ara, amb aquest reportatge del Circ Sarrazani, ens agafa per la mà i ens porta veloçment de l'Extrem Orient al Far-West, de l'Índia a Califòrnia, del teatre del Mikado a les càbiles del Rif. Pilotats per la seva ploma àgil, viatgem a través de totes les cinc parts del món...

I coneixem els cavalls, les zebres, els camells i els bous de l'Àfrica Central, els lleons del Sudan, els tigres de Bengala i els óssos polars. I un àrab que toca la flauta beduina i un cow-boy que s'entrena amb el seu llaç davant la rulota de les *girls*, a l'interior de la qual hi ha tres Mickey, dos elefants, un gat i cinc gossos de peluix, vuit nines de drap, magazines de Berlín i de Nova York, despertadors d'acer i una foto de la Greta Garbo. I sentim una xerrameca inlassable en la qual es barregen—com en els grans boulevards—l'americà, el francès, el xinès, el turc i el noruec. I tractem un lili-pupenc ensinistat de girafes i antic *partenaire* de Footit. I un petit pell-roja que es passa tot el sant dia contemplant una foto de *girl* reproduïda en un diari nudista de Leipsic. I entrem a la tenda de les Txerkeses on, dins una olor de fregit, de rahat lu kum, de pell de meri i de paper d'Armènia, la Bella de Tiflis, després de comptar les seves joies, es deixa gronxar pel ritme joganer d'una balalaika. I passem de llarg davant la rulota de Clarence Schultz, on el Rei del Rodeo i príncep del llaç fuma tabac de Virgínia escoltant un disc fabricat a Hamburg... En fi, davant els nostres ulls, meravellats, enlluernats, desfilen amb la cadència d'un exprés internacional els xinesos amb llurs jongladors, llurs gladiadors, llurs saltadors i llurs contorsionistes; les fogues del Canadà, de Califòrnia i del Japó; els darrers pell-roges que corren a atacar la diligència d'Arizona; els japonesos manipulant el bambú; i tot l'Orient amb els menjadors de foc, les serps ensinistades, les zebres, els camells, els elefants bonatxassos, els saltadors àrabs i els ballarins cingalesos...

Tota la volta al món a col·li-be d'un gran reportatge... — 5 llargs articles, 5—. Després de cridar *Visca el circ!*, Serge crida ara *Visca el circ ambulant!*

El circ ambulant, la més bella poesia del món...

SEBASTIÀ GASCH

Serge i el cap de la «troupe» Royal Peking

i altres excessos. Dibuxos artísticament gairebé nuls, però l'anecdota dels quals els salva i els fa esdevenir suggestius en un grau eminent. Dibuxos que estimem, no per la valor plàstica, inexistente, sinó per la valor il·lustrativa, literària, intensament evocadora.

Quant a la literatura, Serge ja és tota una altra cosa. L'estil de Serge, viu i humà, àgil i orfe de tot encarnament, ens evoca tota la vida del circ. No tan sols el color, sinó també l'olor, aquella olor inconfusible d'exorcismes de cavall, absolutament indispensable a l'atmosfera de la pista, aquell *croûton* del qual ha dit Claude Blanchard que en forma de vapor submergeix les llàmpares elèctriques en un halo blavós, i en fines palletes d'or daura l'atmosfera i empoïva els vestits dels clowns. L'estil de Serge ens evoca, no tan sols el color i l'olor del circ, sinó també els sorolls, i aquella música, aquella musiqueta inefable, «la més bella música del món», segons el propi Serge.

Ara, aquest dibuixant doblat d'escriptor ha publicat a *Comedia* un reportatge important — 5 llargs articles, 5 — titulat *Cirque géant*. Serge ha viatjat uns quants dies amb la caravana gegantina de 250 camions del més gran circ ambulant d'Europa: el Sarrazani. I n'ha portat un reportatge acolorit que ens procura aquella famosa evasió, que avui gairebé tothom ameha, i de la qual una gran part de la literatura d'ara va plena. El reportatge de Serge, directe primer que res, té la mateixa força evocadora d'un noticiari o d'un documental. Però — això és molt curiós — Serge no ens transporta, com un Cendrars o un Morand, a regions llunyanes i inconegudes. I no obstant ens obliga a fer una veritable volta al món. I és que Serge ens descriu, amb unes dots admirables d'observador finíssim, un circ gegant. I volem dir que hi ha alguna cosa al món que afavoreixi més l'evasió com un circ ambulant, fabulós campament que — com diu Serge — és alhora jungla, paradís terrestre, torre de Babel i Societat de les Nacions? Serge descriu com

UNA OBRA D'INTERES PALPITANT

CINCUENTA AÑOS DE CONSPIRADOR

(Memòries polític-revolucionàries del coronel En Francesc Ríspas i Perpiñá)

En aquesta obra es descriu amb dades fidèls i dignes i inèdites, l'estat de Catalunya, en temps de la Revolució del 54. Parla del Xic de les Burraques (qui era amic del senyor Ríspas); parla també de la funesta Banda d'En Tarres, i altres episodis d'aquella època turbulenta. El coronel Ríspas era un bon català, amic i partidari d'aquell gran català que fou Pi i Margall.

A TOTES LES LIBRERIES I QUIOSCOS DESSOTES 5 Administració: VILELLA

INTERESSANTÍSSIM!

Jean Cocteau

ESSAI DE CRITIQUE INDIRECTE

PREU: 8,25 PTES.

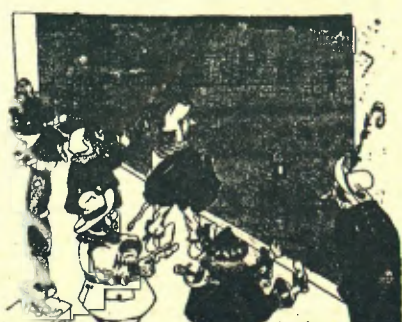
Demaneu-lo a:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

El director.—Fem poca feina. Que no sap taquígrafia?
La secretària.—Sí, senyor; però encara hi estic més de temps.

(Punch, Londres)

ELS VALENTS

El tenor.—I poc soroll, eh?; som més que vosaltres.

(Le Rire, París)

LA CRISI ALS EE. UU.

Un sense-feina acaba de trobar-ne

(Judge, Nova York)

L'ERA DEL RECORD

El cronometrador esportiu ha jurat que dinaria en 4' 40" 1/5.

(Gazzetta del Popolo, Roma)

—Es un setmesó, sabeu?

—Aquest sí que tindrà ocasió de saber-li greu haver deixat abans de temps una situació sòlida.

(Simplicissimus, Munic)

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa
Màxima qualitat

ARCS, 7 : TELEFON 18664 : BARCELONA

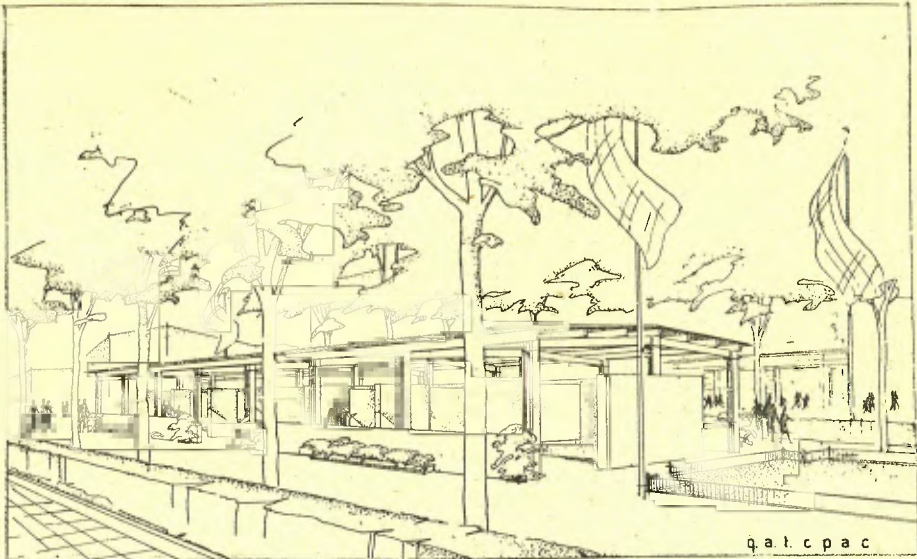
LES ARTS I ELS ARTISTES

La Fira del Dibuix

Durant una setmana, el transeünt dis-tret quedarà sorprès de veure, en un dels llocs més cèntrics de Barcelona — el square del carrer de Corts, entre el Passeig de Gràcia i la Rambla de Catalunya, que comença a rebre el nom de Jardins Soler i Rovirosa, — una senzilla construcció, amb aire de cosa provisional, que és la reproduïda acompanyant aquestes ratlles, en la qual s'haurà instal·lat la Fira del Dibuix, iniciativa que en aquestes mateixes pàgines, fa dues set-

l'abast de tothom. Dedicar-s'hi amb una certa intensitat, requereix la inversió de sumes que sobrepassen les possibilitats econòmiques de la majoria. A més a més — i molts col·leccionistes ho saben prou bé —, quan una col·lecció de pintura agafa una certa importància, crea un problema de local que en les ciutats modernes és de poca comoda solució.

En canvi, el col·leccionisme de dibuixos és en bona part exempt d'aquests inconvenients,

Projecte de «stands» en els quals es celebrarà la Fira del Dibuix (Jardins Soler i Rovirosa, dies 4-11 de juny)

manes, anunciava Joan Sacs com de pròxima realització, i per a la qual s'havia editat uns cartells que són cada un una obra original d'un dibuixant.

Doncs bé, la iniciativa és un fet i demà passat serà inaugurada la Fira del Dibuix que per primera vegada té lloc a Barcelona, amb la intenció, per part dels seus organitzadors, de celebrar-la cada any, per mica que els barcelonins hi responguin, fins a convertir-la en una cosa tradicional, incorporada al calendari ciutadà com ara la Diada del Llibre.

Realment, no fóra pas qüestió d'enorgullir-nos de ciutat civilitzada, en la qual siguin possibles les manifestacions de cultura que donen to de civilització al país que les acull i les afavoreix, si aquesta Fira del Dibuix que han organitzat les nostres galeries d'art fos una provatura efímera, que no arrelés per culpa de no haver estat rebuda com cal pels barcelonins.

Sortosament, tenim tota l'esperança que no ocorrerà així. Qualsevol que s'hi hagi fixat una mica haurà constatat que les transaccions artístiques que tenen lloc a Barcelona són, proporcionalment, d'una importància superior a les d'altres poblacions estrangeres que compten amb una clientela més extensa, internacional i tot. Potser aquesta afirmació causarà una certa sorpresa; no per això la creiem menys veritable.

Però el col·leccionisme de pintura no és a

tot i tenint un valor artístic gens menys preable, un valor artístic tan alt com pugui tenir-lo qualsevulla altre col·leccionisme artístic.

Adhuc les persones de més modestes possibilitats econòmiques poden fer l'adquisició d'un dibuix, i repetir-la sovint, quasi sense necessitat d'esperar la Fira del Dibuix d'un altre any.

Una col·lecció de dibuixos suporta perfectament d'ésser guardada en carpetes, amb la qual cosa desapareix el problema del lloc que inevitablement preocupa els col·leccionistes de tantes altres coses. I això no vol dir pas que els dibuixos no puguin ésser enquadrats i penjats a la paret, on substituiran les reproduccions — banals i imperfectes tantes vegades —, i les substituiran avantatjosament sovint, amb aquell aire més personal, de major distinció, que les obres originals tenen sobre les còpies.

Es perillós — o inútil, almenys — voler establir certa mena de jerarquies. No és digui que el col·leccionisme de dibuixos és inferior al d'obres de més envergadura. Una col·lecció de dibuixos pot tenir tant d'interès com una de pintures o de mobles antics, per exemple. Pot ésser una deu de fruïcions estètiques tan completa com qualsevulla altra col·lecció artística.

Les galeries d'art que s'han emprès aquesta manifestació tan finament civilitzada d'organitzar la Fira del Dibuix, posen a l'abast del major nombre les possibilitats del col·leccionisme, amb el seguici de satisfaccions i de plaers que comporta. No els ho agrairem mai prou.

I, sobretot, cal floar, a més a més de la iniciativa, la seva realització. El fet de celebrar-la a l'aire lliure, entre els arbres d'un dels llocs més simpàtics i cèntrics de Barcelona, dona a la Fira del Dibuix un aire viu, alegre, ciutadà, molt més viu, alegre i ciutadà que si es realitzés entre les quatre parets d'un establiment.

Y.

Apel·les Fenosa

Aquests dies, als Establiments Maragall, Apel·les Fenosa mostra un conjunt molt nombros d'escultura. Fins a la data Fenosa s'ha fet conèixer a Barcelona per les aportacions col·lectives. Aportacions que han estat admirades per les persones sensibles.

L'art de Fenosa és un art fet de sensibilitat pura: un art de miracle; art anti-virtuós i anticonceptuós. Format a París a l'hora estèticament anarquizant de la postguerra, el nostre escultor es féu tot seguit un nom per l'originalitat que irradiaven les seves formes; pel perfum que es despenia dels cossos i les testes femenines per ell inventat. Cossos invertebrats — graciosament invertebrats —, testos deformades en una intenció superior de bellesa. Tal com la deformació de l'expressionismus tendia a la lletgesa i les mutilacions del cubisme a la deshumanització, a la cristallització geomètrica, les deformacions de Fenosa neixen per un sentiment de gràcia, per un desig ideal de bellesa purament instintiu. Millor encara, purament cordial.

Hom pot dir que l'avantguarda des de l'impressionisme, amb l'excepció excelsa de Renoir, s'havia complagut en l'exaltació del «no hi ha lleig» fins a negar la mateixa essència platònica de la bellesa. L'eixariment dels darrers avantguardismes, la negació del cor, portà la pintura i l'escultura vers la lletgesa: el «no hi ha res lleig». L'art es convertí en l'exaltació caricatural, brutal, de les formes. Els plats forts de sabor ens estragaren el paladar, fins a tornar fat tot el que participés de l'ideal de bellesa.

Però, en aquests nostres temps d'art vivent, únicament els errors de sensibilitat poden corregir-se amb sensibilitat. Per això es pot donar el cas miraculós de Fenosa, que eixit en una hora en què la deformació estava a l'ordre del dia, ell fa servir la deformació per a assolir la bellesa i la gràcia, dotant les formes per ell creades d'aquell toc sublim de sobria melancolia que assolia l'art grec en temps de Policleto.

En el cas de Fenosa, la paraula evasió pot aplicar-se en el sentit més excel·lent del mot. L'evasió s'acompleix en l'esperit de

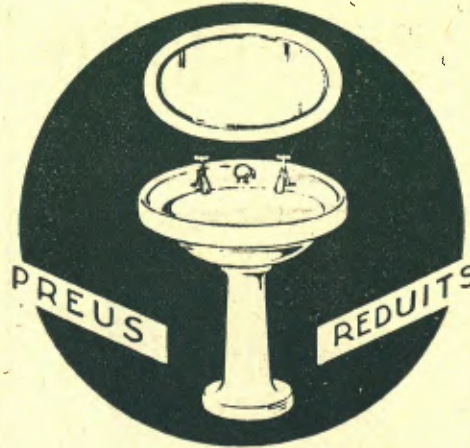
Fenosa. — Escultura

Fenosa cel amunt. La lírica de Fenosa ens condueix vers regions de bellesa; no és de la que s'esmuny pel fosc ambient tèrbol de les clavegueres.

Fenosa, com el Greco, allargassa les seves figures per un desig de no cristallització, però per un desig alhora de bellesa, en el sentit platònic del mot. Els àngels del Greco són bells: la deformació estigué, sovint, en el Greco al servei d'un ideal de bellesa. Apel·les Fenosa, com el seu company Pere Pruna, eixits de l'avantguarda deforme — en el sentit caricatural del mot — i mutiladora, han restaurat les valors eternes de la gràcia i la bellesa. Fenosa, sobretot, ha restaurat en el seu art les nobles valors del cor. Per pura sensibilitat, per imponderables purs, l'escultor Fenosa ha assolit el perfum de la bellesa antiga i nova.

RAFAEL BENET

**BANYERES · LAVABOS
ESCALFADORS
WATERS · BIDETS
CAMBRES DE BANY**

**JAUME SAURET
7 · PELAYO · 7**

UNA OBRA D'ART D'UNA
BONA FIRMA? PODEU
ADQUIRIR-LA A LA
FIRA DEL DIBUIX

Francesc Domingo

Pau Ruiz Picasso, obeint conveniències especials, defugia en tot moment la responsabilitat de la pròpia paraula quan més el públic desitjava que parlés. Amb tot, aquell seu mutisme sistemàtic, en determinats moments, deixa d'ésser rigorós, i Picasso ha concedit, encara que en comptades ocasions, la gràcia de pronunciar uns mots sobre el seu art. Recordem que en una d'elles digué: «Jo no cerco, trobo».

Aquestes paraules, la sinceritat de les quals no podem pas posar en dubte, foren dites segurament en un esclat de gentilesa. Pensem que, contra el seu costum o deixant d'obeir el seu propòsit, s'avenia, en aquell moment, a fer insinuacions aclaridores — més o menys debils — que afectessin el seu art i la seva personalitat. D'elles, però, ens serà permès remarcar la pretensió paradoxal que contenen.

No podrem mai creure que en el món de l'art siguin trobades aquelles coses que hom no cerca. És més: no és fer cap afirmació gratuïta dir que mai ningú no ha trobat res que no hagués cercat amb avidesa, durant l'execució d'una obra, o en moments imprescindibles en què la freda meditació empeny a l'especulació més decidida. Altrament, no podem pas creure que les paraules de Picasso pretenguin assegurar que una obra d'art pugui ésser totalment un producte casual. Res més absurd que creure que l'obra del Greco, o la del mateix Picasso, possem per cas, tinguin res a veure amb la casualitat.

Sortosament, en art, la intervenció de la intel·ligència és obligada per raons naturals i de principi. Si realment els sentits «troben» l'emoció, la intel·ligència «cerca» la manera de fer-la extensiva. I així, sortosament també, l'artista, el veritable artista, en seguir el ritme desigual que l'emotivitat imposa, és quan es mostra davant de nosaltres com un inquiet. Inquiet és sinònim d'artista, i no sentir el més mínim desassossec és prova evident de no posseir uns sentits massa afinats, malgrat no sigui un ésser d'intel·ligència limitada. Aquesta mena de temperaments negatius, de sensibilitat apagada o nul·la, solen ésser d'aquella casta metòdica i pedant que es creu en possessió de les més altes qualitats, que assegura tenir al seu abast la tècnica més decisiva i que la teoria per ells sostinguda és tan indiscutible com definidora de l'art medicinal que creuen fer. I és inconcís que l'art serà sempre funció directa i exclusiva dels inquietis, si bé no ho serà mai dels al·lucinat, dels set-ciències, ni dels acadèmistes recalcitrants.

Francesc Domingo és un veritable «inquiet», perquè segueix els seus impulsos interiors sense la més petita reserva, i «troba» perquè «cerca», conduint-los severament controlats per una clara intel·ligència.

Les dots naturals i les facultats materials d'aquest artista han actuat des d'un principi sota el guiatge d'una cultura i d'un estudi que a poc a poc ha esdevingut ple d'aquelles exigències de bona llei que la fina observació i el raonament poden proporcionar.

A l'Exposició de Primavera de l'any 1919 la seva aportació artística, d'una manera esclatant, definia la forta personalitat artística del seu autor, concentrada en el quadre *El noi malalt*. A part de l'èxit i la revelació personal que constituï la presentació d'aquella obra, deixava assentat totalment entre nosaltres el valor positiu de l'escola expressionista. D'allà cap aquí, poques obres s'han produït del valor emotiu d'aquella, on tot i la petita anècdota que conté, la qualitat pictòrica i la interpretació meravellosa de la psicologia del model contenen la superioritat que cal per esborrar tot el que no sigui essencialment art.

Aquest èxit que Francesc Domingo acabava d'aconseguir, tal com era d'esperar del seu temperament inquiet, no podia exercir altra influència damunt d'ell que incitar-lo i empenyer-li la voluntat a l'estudi amb més fermesa i amb més entusiasme que mai. I lluny de caure en amaneraments, i lluitar-se sistemàticament a repeticions acomodaticies per tal de continuar amb facilitat victòries com la precedent, noblement deixa de banda l'admiració dels seus fervorosos prosèlits i es llença decididament a la recerca de nous procediments que acullin continuament la varietat dels seus neguits interns.

Francesc Domingo canvia totalment de ruta. Se'n va a Caldes i es dedica de ple al paisatge tal com ell l'entenia. Ple de llum, acusada per la força dels valors i no per la circumstancialitat del color. Paisatge fred, pla i arquitectònic. Una manera nova, sense apartar-se, però, dels principis cézannians admesos com a punt bàsic de l'art en aquells dies, però amb una visió nova i personal que dimanava com sempre del seu temperament.

Ell, però, estava segur de no haver triomfat, tot i haver fet una sèrie d'obres admirables. I és que Francesc Domingo creia, tal com creu encara, que el paisatge és manya i que produeix certa calma que endolceix i descansa. Per això ell diu que interpretar-lo «serveix com per a confessar-se». Aquests mots, que són la deducció d'una temporada llarga d'estudi arbrer i muntanyes, diuen prou clar que hi trobava a manca alguna cosa. Tal vegada l'expressió del rostre de les figures en aquell moment ja li diu més coses que la passivitat poètica del paisatge.

Sigui el que sigui allò que de nou li produeixi una tortura inesperada, el cas és que al cap d'un temps marxava a París i allí es dedicava especialment al retrat. A poc a poc l'ambient determinava certa grisor a

la seva pintura — prova de la seva aguda subtileza —, i també el corrent imperant aquell temps i el contacte de Picasso el decidiren vers el cubisme.

Més tard, a Bretanya, un seguit de serioses contrarietats imprimeixen a la seva obra un misticisme i un sentit poètic.

Novament torna a Catalunya i produeix un seguit de belles teles de la qualitat del *Noi mariner*. Francesc Domingo evoluciona cap al «fauvisme» i el seu art torna a pen-

Francesc Domingo. — Retrat

dre un to punyent i apassionat, aparentment aspre, però en el fons ple de suavitats, fort, agressiu tal vegada. En 1922 Domingo torna a París i la seva pintura deixa d'ésser excitant, però no per això perd la fortitud, i, naturalment, en un altre aspecte — per tal com estem en una altra època — aconsegueix, en moltes obres, tota la dolçor dels mestres venecians. És a dir, durant l'època «Gumaro» fa també obres d'una valor positiva, i triomfa, diluint la forma i concentrant la llum en un punt determinat. Aquesta nova evolució del seu art té una importància capital en el resultat general de la seva obra.

Actualment, Francesc Domingo es dedica novament al retrat, de manera diversa de com ho feia en altres temps. La seva pintura té tot l'aspecte d'estar en el seu punt madur, i amb la natural experiència d'una sèrie d'evolucions, sempre justificades per l'avantatge de posseir un temperament inquiet, que a ésser d'altra manera no hauria aconseguit. Pintura sana, en cap moment vulgar ni assimilada, que tot i respondre a una visió netament realista, no és banal perquè no és academista i perquè el segell de l'època hi és marcat amb tota justesa. Francesc Domingo ha trobat perquè cercava.

ANGEL FERNANDEZ

**raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40**

**GRAN EXCURSIÓ EN
AUTOCAR A SUISSA
DE L'11 AL 19 DE JUNY**

ITINERARI

**Barcelona, Narbona, Valen-
ce, Lyon, Ginebra, Lausan-
ne, Berna, Interlaken
(Jungfrau, facultativa),
Montreaux, Castell de Chi-
llon, Vevey, Evian-les-
Bains, Aix-les-Bains, Gre-
noble, Avignon, Barcelona**

**Hotels de primer ordre
Luxós autocar Pullman**

**Preu del viatge tot comprès
430 PESETES per persona**

**VIATGES BAIXAS
Rambla del Centre, 33, en-
trada pel Passatge Bacardi, 1
Telèfon 12492**

Pasta de Cera

EL MILLOR FANG
PER A ESCULTORS

Olivera, 25 - Telèf. 31816

Un collar
de perles
veritables,
mai no havia
estat tan
collar de
perles com
en el
moment
actual.

JOIER

J. ROCA

Passatge Bacardi, 2
Rambla Centre, 33

RADIO DISCOS

L'HORA RADIADA

Per la incertesa que voltava la concessió del permís perquè fossin radiades les sessions municipals, l'hora de MIRADOR tingué lloc, la setmana passada, el dijous. Com els nostres lectors saben, Josep Maria Planes fou el conferenciant de torn: conferenciant de valors vienesos.

Ahí dimecres — en principi la nostra Hora radiada torna als dimecres — vàrem poder escoltar, novament, un dels conferenciant de MIRADOR més vivament celebrats: Rafael Moragas, que parlà de Records de la vida i de la mort d'Albéniz. La incompresible quantitat d'anècdotes que Rafael Moragas posseïx sobre aquest tema — i sobre tots els temes — féu de l'evocació del gran músic un doll d'humorisme ple de vivacitat.

Per a dimecres que ve, un gran prestigi nostre honrarà l'Hora radiada de MIRADOR: Robert Gerhard.

NOTES DIVERSES

Una estadística

Un 40 per 100 dels sensefiliats alemanys escolten la ràdio de les set a les vuit del matí; un 50 per 100, al migdia i fins a les cinc de la tarda; després d'una lleugera regressió; un 80 per 100, a les nou del vespre; finalment, a mitja nit, encara hi ha un 30 per 100 d'oients davant llur altparlant.

Una innovació

A la recent Fira de Budapest, hi havia un estudi instal·lat, en el qual els visitants, mitjançant una petita quantitat, podien permetre's el gust de pronunciar quaranta paraules, que s'encarregava de difondre l'estació de 23 kw. de Budapest.

L'estació de Luxemburg

Es treballa activament per tal que el mes que ve pugui ésser inaugurada l'estació de Luxemburg.

Els tres màstils de 150 metres d'altura i els dos motors Diesel de 800 cavalls són ja instal·lats. Es preveu la possibilitat d'eleva a 400 kw. l'energia difosa. Al costat de l'emissora serà instal·lada una estació d'onda curta per a la recepció dels programes americans que calgui retransmetre.

El pressupost alemany

El pressupost alemany de la radiofonia s'eleva a 88.800.000 marcs. D'aquesta suma, 3 milions pertocuen al Tresor, 10 milions al pressupost de Comunicacions a més d'un percentatge del 10 per 100. Resten doncs uns 68 milions de marcs.

Els oients paguen 24 marcs mensuals. 17 milions d'aquest pressupost són dedicats als programes. La resta subvén a les despeses generals de les deu companyies de radiodifusió que exploten la xarxa alemanya, i a les dels tres laboratoris.

Les curses i la televisió

La Baird Company té la intenció de transmetre pel seu procediment de televisió unes quantes escenes del pròxim Derby d'Epsom, el gran esdeveniment esportiu anglès només comparable a les regates Oxford-Cambridge.

Al llarg de la pista hi haurà sis instal·lacions de «visió», enllaçades a un aparell transmissor muntat sobre un vehicle. La recepció es farà sobre una pantalla de tres metres i mig al mateix temps que un locutor donarà els noms dels cavalls.

Pertorbacions de l'audició radiofònica

Tots els inconvenients que fins ara tenia la radiotelefonía s'han esvaït a poc a poc, i els que ara resten són produïts per agents exteriors a l'emissió i a la recepció. Abans, calia lluitar amb la migrada potència de la majoria d'emissores, que tenien un abast gairebé local. La complicació dels aparells receptors exigia, si no una tècnica, una habilitat a la qual només s'arribava després d'un llarg aprenentatge. Les vàlvules i altaveus produïen una distorsió en el so que avui ha desaparegut en els moderns aparells, en els quals amb un altaveu potent i clar, només amb un reglatge reduït a dues comandes, s'obtenen la potència i estació desitjades.

Hi ha, però, encara, alguna cosa a dir quant a la puresa de l'audició. Diversos agents la pertorben, agents que estem habituats a denominar «paràsits». Són precisament les grans ciutats les que més sofreixen aquestes pertorbacions; encara que totes les que no són derivades de la utilització de l'electricitat, també es fan sentir quan el receptor no està situat en nuclis urbans nombrosos.

Avui ens limitarem a fer una classificació molt per sobre dels paràsits, fent de passada algunes consideracions generals sobre ells, deixant per altra ocasió el detall i mitjans de combatre'ls.

Es tan important el problema, tan o més que la qualitat dels programes de les emissores, que en diversos països s'han fet estudis, i d'acord amb aquests s'han dictat disposicions legals per a combatre la producció de paràsits. Ací mateix s'ha convocat una conferència destinada a ocupar-se precisament dels paràsits industrials, que són els que més pertorben, però també els que més fàcilment es poden eliminar.

En primer lloc cal separar els produïts encara com a resultat de receptors o emissores. Es pot dir que avui dia ja no es construeixen els anomenats receptors reactius, és a dir, receptors que al mateix temps que actuen com a tals emeten unes determinades ondes que actuen sobre altres estacions receptores properes. La construcció de vàlvules amb blindatge interior i exterior elimi-

na aquestes pertorbacions. Quan el receptor no produeixi altes i baixes oscil·lacions, no molestarà tampoc als veïns. Els darrers aparells per a captar ondes entre dos cents i dos mil metres estan muntats en forma de poder lluitar contra la interferència d'emissores, interferència que produeix un xiulet bastant molest. Quan s'emeti una onda extra-corta, aquests inconvenients restaran molt alleugerits, puix que malgrat tot és difícil suprimir aquell xiulet; es pot rebaijar, però sempre perdent en qualitat de reproducció.

Les pertorbacions atmosfèriques són més fàcils de combatre amb dispositius col·locats a l'antena i amb l'orientació d'aquesta, però llevat de l'estiu i dies tempestuosos, no cal comptar-hi massa.

Els que són importants són els paràsits industrials, que actuen principalment sobre els receptors propers, encara que també pertorben l'audició a regulars distàncies. S'ha comprovat que les espurnes produïdes per defectes de col·locació de carbons d'un electromotor han produït pertorbacions en un radi de tres quilòmetres.

En general, les xarxes de corrent continu són fatals en aquest afer, i cal notar que gairebé tota la tracció elèctrica és connectada a xarxes d'aquesta mena, i per això els tramvies produeixen aquestes pertorbacions.

Els aparells que utilitzen electricitat per a fins terapèutics són els pitjors per a la ràdio. A Alemanya, que indubtablement és un dels països que més utilitzen l'electricitat en medicina, s'ha pogut comprovar que un seixanta per cent de les queixes dels radioistes tenien per fonament aquests aparells d'alta freqüència.

El problema, doncs, és de protegir aquests aparells en forma d'aminorar llurs efectes; efectivament, com ja anirem veient, les solucions són de més eficàcia aplicant-les als llocs on es produeixen els paràsits, que no pas intercalant dispositius en els receptors que sofreixen llurs efectes. En cròniques successives ens estendrem, sense excessos de tècnica, sobre el que avui hem iniciat.

J. G.

En defensa de la radiodifusió de Catalunya

El mes de juny de l'any passat, mentre els patricis designats per la Generalitat estaven elaborant l'Estatut de Catalunya que, més tard, havia d'ésser sancionat plebiscitàriament pel nostre poble, l'Associació Nacional de Radiodifusió tingué lucidesa per a comprendre la necessitat que un servei tan transcendental com la ràdio, de categoria destacada entre els més excel·lents, fos incorporat a l'Estatut, per tal com aquest servei podia constituir, com constitueix evidentment, l'element primordial per a difondre la cultura, expandir l'art i fer evident la personalitat ètnica de Catalunya.

Sense pensar-s'hi gens, Ràdio-Associació envià un ofici als Ajuntaments catalans pregant-los que demanessin directament a la Generalitat la inclusió del servei de ràdio a l'Estatut. En assabentar-se'n l'altra emissora, cuita a enviar als mateixos Ajuntaments un altre escrit recomanant que no donessin oïdes al que l'Associació els demanava, perquè l'Associació perseguia una finalitat comercial.

Sortosament el criteri recte i la conveniència de Catalunya s'imposaren. Les insinuacions barroeres i realment utilitàries foren rebutjades. I el servei de la Ràdio per a Catalunya, tal com gestionà l'entitat dels ràdio-oients, fou inclòs dins l'Estatut.

Quan ja era això un fet consumat, els oportunistes de sempre s'acostaren a la Generalitat i digueren servilment que estava bé allò que primer havien atacat.

D'aleshores ençà s'ha seguit amb el servei de la ràdio que demanava Catalunya al seu favor, per tenir-hi un dret indiscutible, el mateix procediment que es seguí anys enrera amb la Ràdio-Associació, quan lluitava per assolir idèntica finalitat, l'ideal de tota la seva vida.

Fins ara no sembla sinó que els que perseguien seguir detentant el monopoli de la radiodifusió de Catalunya, treballant a l'ombra com sempre ho han fet, tinguin els secrets dissenys de continuar essent un descàndid dins de casa nostra, i hem de confessar, malauradament, que són de tal índole les seves hipòcrites gestions, que corre el perill que hom consideri com autèn-

tica la pell de xai catalanista que cobreix el seu cos de llop enganyós, que sols cerca el mateix que ha cercat sempre, el negoci i res més que el negoci.

Creguts que, malgrat tot, aconseguiran desbancar els elements sans que han volgut sempre, desinteressadament, la catalanització de la nostra radiotelefonía, posada en mans de la Generalitat, han portat la seva ofiositat fins l'extrem de fer el joc dels qui, amb precipitació censurable, han pretès prejutjar l'Estatut, convocant un concurs per al servei de la ràdio a tot Espanya, en el qual es prescindeix de la voluntat de Catalunya i es pretén adjudicar-li una emissora de 20 Kw., posant-la en un pla de vergonyosa inferioritat amb la de Madrid, que es fixa d'una potència de 120 Kw., sense comptar altres dues emissores de característiques diferents, per tal que sigui el seu un equip complet i moderníssim.

Cal que aquesta pretensió sigui discutida amb tot interès, tenint en compte l'hegemonia que radiofònicament ha exercit sempre Catalunya.

El vot particular dels senyors Lluhi i Xirau admet en matèria de ràdio la facultat de legislar al centre i la d'executar a Catalunya. Molt bé. Falta ara saber si aquesta facultat de legislar es limitarà, com sembla, a donar les normes generals, tenint en compte les relacions internacionals de la ràdio i res més; i si l'execució que s'atorga a Catalunya serà un veritable domini a favor seu d'aquest servei, en tot el que faci referència a cultura, art i beneficència, així com a l'organització tècnica, potència i control, com lògicament és d'esperar.

El Govern de la Generalitat ha de posar la facultat de disposar a casa seva de la ràdio en la forma que millor li sembli, salvant únicament les conveniències de caràcter indeclinable. Es això i res més que això el que han de tenir en compte els nostres diputats en tractar-se al Parlament aquesta qüestió. La catalanització lliure en potència i en governament interior de la ràdio a Catalunya.

La situació queda plantejada, creiem, en termes clars. Nosaltres ens resistim a creure que el decret del concurs sigui una maniobra dels elements centralistes a tot drap, que persegueixi la finalitat d'ocurrir, abans de néixer, les reivindicacions de Catalunya en matèria de radiodifusió, contingudes dins l'Estatut. Aquesta maniobra, cas d'existir, demostraria: o que l'audàcia dels esmentats elements és inòida o que la mansuetud dels catalans és inversemblant. Res d'això. Hem de creure, jutjant de bona fe, que el concurs, en resoldre's, deixarà al marge el que afecta a la radiodifusió catalana. Si així no fos, tenim diputats, tenim premsa, tenim la raó, que cuidaran de demostrar a qui convingui que els sentiments d'un poble no es poden ferir arbitràriament.

RAMON PEREZ VILAR

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

QUESTIÓ D'ALTURA

—Quant costa una habitació en aquest hotel?

—Cinquanta pessetes al primer pis, quaranta al segon, trenta al tercer i vint al quart.

—Hauré d'anar a una altra banda. Aquest hotel és poc elevat per mi.

(Sviatovid, Cracòvia)

RES A FER

—No busquem més; no en farem ni cinc: acabo de trobar els rebuts de la contribució.

REMEIS HEROICS

—Si el nen no es vol adormir, pujaré a cantar-li qualsevol cosa.

—Ja l'he amenaçat amb això, senyora.

(Ric et Rac, París)

RADIO

PHILIPS 15 ptas. al mes 35 CLARION
Telefunken 15 35 CROSLEY
ERLA 25 35 PHILCO
RADIOLA 35 35 COLONIAL
Atwater Kent 35 50 FERM

GRAN EXPOSICIÓN ÚNICA EN ESPAÑA
Rbto. Radio Canaletas 6

ESCOLTEU PER RÀDIO
LES CONVERSES
SOBRE LA
FIRA DEL DIBUIX

GRANS NOVETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

FITO

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 180
Telèg.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES: FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Anuncieu a MIRADOR

RADIO-LOT

Passeig de Sant Joan, 17
BARCELONA

Recorda una vegada més que pot oferir-vos els receptors de la més alta qualitat fabricats per

General Motors Radio

El mèrit prestigi en ràdio recepció

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Telèfon 23058

Suscriviu-vos a MIRADOR

Pelaí, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

El Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a MIRADOR
vel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193 _____

Signatura